

české Vězeňství

1/2008

Z obsahu

S vězeňskou službou máme výbornou spolupráci	str. 2
Konference v Bangkoku ukázala směry rozvoje vzeňství	str. 4
Podané ruce ve znojenské věznici	str. 6
Drogová prevence	str. 6
Čeští příslušníci vězeňské služby slouží v zahraniční misi	str. 7
Zabezpečovací detence: rakouská zkušenost	str. 8
Reintegrace odsouzených	str. 9
Čtvrtníček s Lábusem zavítali do věznic	str. 12
Příprava, průběh, obsah a vyhodnocení služební zkoušky	str. 14
Ministr na návštěvě věznice ve Světlé nad Sázavou	str. 16
Informační boom Vězeňský Informační Systém	str. 17
Kazuistické studie z etopedické praxe	str. 20
Ekologie a ekonomie spolu úzce souvisí	str. 22
Projekt „Nová příležitost“	str. 24
Bolest vězení	str. 25
Všechny medaile bych vyměnil za zdraví blízkých	str. 26
Věznice Kynšperk buduje další kapacity	str. 28
Je zaměstnání ve věznici vždy jen o práci?	str. 28
Zastav se, zamysli a změň se	str. 29
Sociální práce	str. 30
Ohlédnutí za Dnem NATO	str. 32

ČESKÉ VĚZEŇSTVÍ č. 1/2008. Časopis vychází šestkrát ročně.
Vydavatel: Vězeňská služba České republiky, Soudní 1672/1a, 140 67 Praha 4, IČ 00212423;
Editor: Robert Káčer Grafika: Karel Neuvirt
Foto: Vězeňská služba České republiky;
Adresa redakce: Generální ředitelství Vězeňské služby České republiky, poštovní přihrádka 3, PSČ 140 67 Praha 4;
<http://www.vscr.cz>; redakce-cv@grvs.justice.cz
telefon 244 024 111 (ústředna), 244 024 412, 244 024 415, fax: 241 409 072;
Distribuce časopisu, objednávky a předplatné:
Martina Redlichová, tel.: 244 024 407, fax: 244 024 403, e-mail: mredlichova@grvs.justice.cz;
Roční předplatné: 174 Kč vč. DPH;
Výroba: tiskárna Vazební věznice Praha – Pankrác;
Publikování údajů a článků z Českého vězeňství není dovoleno bez souhlasu redakce.
© Vězeňská služba České republiky, Praha 2007, Registrační značka MK ČR 6334, ISSN 1213-9297.

....aneb proč se odmlčelo České vězeňství

Vážení čtenáři,

dovolte mi, prosím, abych se Vám omluvil za to, s jak velkým zpožděním vyšlo číslo časopisu České vězeňství, které právě držíte v ruce. Abych Vám objasnil důvody, pokusím se stručně nastínit širší souvislosti.

Při reorganizaci generálního ředitelství se téměř od základu obměnilo personální složení tiskového oddělení a změnila se i náplň práce, kterou jsme potřebovali přizpůsobit aktuálním potřebám a úkolům. A časopis je mezi nimi pouze jedním malým segmentem, který ovšem nechceme podceňovat.

Jedním z našich hlavních záměrů bylo zajistit si výrobu časopisu v maximální možné míře vlastními prostředky. Víte, že státní správa má šetřit peníze daňových poplatníků. A výroba časopisu mimo vlastní provoz je jednak citelně nákladnější a jednak daleko méně operativní, když potřebujeme provádět dodatečné úpravy.

Proto bylo nutné uzavřít nové dohody o tisku a vyřešit otázku grafického zpracování. Proto od nynějška tiskne časopis naše tiskárna na Pankráci a celou grafickou úpravu provádíme na Mírově. V souvislosti s grafikou vlastně z velké části vzniklo zdržení při vydání dalšího čísla. Bylo nutné najít prostředky na potřebné vybavení, zejména dostatečně výkonný počítač a kvalitní software pro grafické práce. I v tomto směru, jsme, myslím, našli rozumné, kompromisní a úsporné řešení. Kromě toho nebude vybavení sloužit pouze pro výrobu časopisu, ale také pro přípravu dalších publikací a prezentací vězeňské služby.

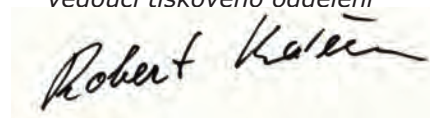
Nabízela se samozřejmě možnost v mezidobí zadat aktuální čísla ještě externím firmám, to by ale stejně opět obnášelo uzavírání nových smluv, a navíc bychom vydávali časopis jen proto, aby za každou cenu „něco“ vyšlo. Tím se chci také omluvit příspěvatelům, kteří poslali aktuality do vydání, jež měla vyjít v druhé polovině loňského roku. Mezi došlými příspěvky bylo několik opravdu zajímavých materiálů a autoři si s nimi nepochybně dali hodně práce. Nakonec jsme je ale museli přesto vyřadit, protože postupně ztratily na aktuálnosti.

Kontinuálně s časopisem jsme se snažili ve Vězeňském informačním systému uvést do života redakční program, který by umožnil přehlednou správu, archivaci a sdílení došlých příspěvků. I to se již podařilo.

Nyní tedy po všech peripetiích máte v ruce další číslo a předplatitelům bych rád ještě jednou vzkázel, že letos by měli dostat tři čísla, na které mají nárok v rámci loňského předplatného. K aktuálnímu vydání bude jistě řada připomínek, vemte ale prosím v úvahu, že sami ještě hledáme cesty, jak časopis zlepšit, a sami se mnohému teprve učíme. Toto číslo je tak svým způsobem provizorní. Do určité míry ale již naznačuje, jakým směrem by se mohl časopis nadále ubírat. Pokud se nám podaří docílit určitých změn, rádi bychom Vám v příštím čísle představili novou koncepci Českého vězeňství.

Děkuji Vám za trpělivost a shovívavost

Robert Káčer
vedoucí tiskového oddělení

Šéf NPC: S vězeňskou službou

Jiří KOMOROUS

Jak hodnotíte spolupráci NPC s vězeňskou službou?

Spolupráce s vězeňskou službou je velmi dobrá. Jednak v oblasti výměny informací, jednak na vědecké a výcvikové bázi, kdy se vzájemně navštěvujeme na instrukčně-metodických zaměstnáních. V řadě případů naši lidé školí pracovníky vězeňské služby v oblasti prvnice a výcviku, vyměňujeme si zkušenosti, pokud jde o pronikání drog do věznic. Část informací jde od nás do vězeňské služby, část jich naopak získáváme. Nejefektivnější je spolupráce na jednotlivých případech.

Přesto – vyskytují se nějaké závažnější problémy?

Za celých 16 let, kdy existuje protidrogová centrála, nemohu říci jediné špatné slovo o spolupráci s vězeňskou službou. Dokonce i v případech, kde bylo podezření, že by do nich mohli být zapleteni členové vězeňské služby, tak spolupráce byla vstřícná a otevřená a vždy přispěla ke konkrétnímu výsledku, tedy odhalení trestné činnosti.

Drogy ale navzdory tomu do věznic pronikají, dokáže tomu VS čelit?

Je to historicky dáno, ve věznicích se drogy vždy nějakým způsobem vyráběly, ať už jde o legendární

Zneužívání drog se po otevření hranic stalo zásadním celospolečenským problémem. Drogy jsou spojeny s organizovaným zločinem, nabaluje se na ně další kriminalita, mají fatální následky na zdraví konzumentů a v neposlední řadě i na ekonomiku. Dostávají se do všech segmentů společnosti a také za zdi věznic. Na to, jak vězeňská služba spolupracuje při potírání drogové kriminality, jsme se zeptali šéfa Národní protidrogové centrály (NPC) Jiřího Komorouse.

„magoráček“ z chleba a čaje nebo léky, které si vězni fasují na různé nemoci. V současnosti přibyl silný moment pašování zvenčí, přes různé tajné schránky v balíčcích, potravinách nebo i prostřednictvím lidí.

To bezesporu klade velké nároky na profesionalitu pracovníků vězeňské služby. Podle našeho názoru to ovšem vězeňská služba velmi dobře cítí a snaží se ty informace získávat, vyměňovat si je a zaměstnance v tomto směru odborně připravovat.

Co byste zvlášť ocenil?

Nejvíce se mi líbí operativnost spolupráce. Pokud se ukáže, že někdo z věznic řídí obchod s drogami, tak vězeňská služba funguje naprosto bezvadně, spolupracujeme ve společných týmech.

Co je hlavním problémem drogové scény u nás?

Základní problém vnímáme v celospolečenském přístupu ke konzumaci drog. Je vysoce tolerantní, mediálně podceňovaný, v řadě případů u některých typů drog dokonce propagovaný. Problém je i v tom, že současná společnost se orientuje na konzum. Stav prázdnoty, nicoty a nudy doslova žene mladé lidi dealerům do náruče. Drogami si pak nahrazují skutečné životní prožitky.

Jak by se dala situace zlepšit?

Obecně lze říci, že množství drog, které se přes veškeré úsilí policie dostane na černý trh, je nesrovnatelně vyšší než množství zabavených omamných a psychotropních látek. A proto se domníváme, že alfou a omegou je napřít pozornost na prevenci. To znamená

připravit mladého člověka na to, aby měl už od malička argumenty, proč odmítnout drogu. Dokud se tohle nepodaří a dokud nevznikne prostředí nepřátelské k drogám, tak se situace výrazně nezlepší. Samozřejmě je to o životním stylu, o volnočasových aktivitách mládeže a o tom přestat tolerovat konzumaci drog ve všech segmentech společnosti.

Zmínili jste se o roli médií...

Média dělají společnosti medvědí službu, když bagatelizují nebezpečí drog a některá dokonce drogy propagují na základě osobních dojmů autora, a ne na základě vědeckých poznatků. Další věc je vystupování veřejně činných osob. Jestliže například média nebo i někteří politici napadají ředitele školy kvůli tomu, že chce zavést nekompromisní režim v souvislosti s drogami, a udělají z toho omezování lidských práv, tak je to špatně.

Jak vypadala drogová scéna před dvaceti lety?

Situace se změnila velmi zásadně. Před dvaceti lety byly drogy úzký profil a šlo o záležitost uzavřených komunit. Dilem šlo o jakési vyjádření protestu proti tehdejší společnosti, dilem o sociální záležitost a částečně i jakousi módní věc. Hlavní ale je, že to nebyl klasický narkobyznys. Šlo o malé skupiny 13 až 15 lidí, kteří si obstarávali suroviny na výrobu drog, tehdy především pervitinu a braunu. Vyráběli si je z tehdy dostupných léků obsahujících kodein a z toho vyráběli drogy. Tato generace už prakticky vymřela. Zbylo pár lidí, kteří abstinují, ale jenom v Praze by se dali spočítat na prstech jedné ruky.

máme výbornou spolupráci

A v současnosti?

Dnes jde o vysoce módní záležitost, vysoce organizovaný a konspirativní narkobyznys. Zneužívání drog má až charakter epidemie. Podstatně se snížil také věk uživatelů. Dřív začínali s drogou až v období střední školy, řekněme 16 až 18 let, dnes je to už ve dvanácti letech. Další významná změna spočívá také v tom, že v současnosti je na českém černém trhu s výjimkou cracku stejná nabídka drog jako v ostatních zemích.

Čím to je, že se k nám dosud nedostal crack?

Crack tu zatím není proto, že donedávna se kokain (výchozí látka pro jeho přípravu – pozn.red.) v České republice vyskytoval velmi málo. Mimo jiné i kvůli jeho vysoké ceně. Módní jsou především marihuana, extáze, pervitin a heroin, které se nám podařilo jakžtakž stabilizovat. Ale zhruba před dvěma třemi lety se projevila tendence zaplnit trh kokainem. Jde o velmi módní záležitost mezi smetánkou, luxusní klientelou. Jako varující prvek vidím také to, že se kokain začíná prodávat na ulici. Proto je jen otázkou času, kdy se zde objeví i crack. a to bude velmi zlé.

Proč to bude horší než u jiných drog?

Na cracku vzniká závislost už po první dávce, je velmi agresivní a v člověku aktivizuje jeho nejhorší vlastnosti. Crack stojí za významnou částí trestné činnosti ve Spojených státech. Zachycuje to například kultovní film se Stevenem Seagalem Nemilosrdná spravedlnost.

Co argument, že kdyby se nekriminalizovaly přírodní drogy, nevznikl by prostor pro syntetické, které jsou mnohem horší?

To je nesmysl, naprosto to odmítám. Je to statisticky i vědecky vyvratitelné. Devadesát procent lidí, kteří se přihlásí k odvykací léčbě, uvedlo jako prvotní drogu, s níž začínali, marihuanu. Marihuana je startovací droga, i když ne úplně u všech.

Holandsko ale zvolilo liberální přístup...

Ano, ovšem minulý rok na zasedání Výboru pro kontrolu narkotik OSN konstatovalo, že tento přístup ke cannabinoidům totálně selhal. Teď se snaží redukovat coffee shopy (legální prodejny cannabis – pozn.red.) a nějak tu situaci řešit. Ale jde to velmi těžko, protože drogy s sebou nesou to obrovské nebezpečí, že tam, kde se jim dveře otevrou, tak už jdou jen velmi těžko zavřít. Další věc, na kterou zastánci legalizace cannabis zapomínají, je geopolitický faktor.

Co to znamená?

Drogy tady byly jsou a budou a každá oblast nebo civilizace žijící v určitém prostoru je svým způsobem adaptovaná na určitý druh drogy, kterou dokáže do jisté míry akceptovat.

U nás jsou to legální drogy, jako je například pivo nebo víno, které, když se užívají v rozumné míře,

tak společnost neohrožují. Stejně tak jihoameričtí indiáni žijící v nadmořské výšce 3000 metrů nemohou fungovat bez koky. Podobně obyvatelé některých asijských zemí jsou po tisíciletí navyklí na hašiš a cannabinoidy. Ale jakmile to promícháte, je zle. Některé národy kvůli tomu vymřely. Například mnohé indiánské kmeny výrazně zdecimoval alkohol. A přitom byly navyklé na koku. Když to hodně zjednoduším, naše civilizace žije od praotce Čecha na pivo a víno, a ne na cannabis a kokainu.

Takzvané lehké drogy mají přesto u nás mnoho příznivců...

Ti, kdo užívají označení lehké drogy, ať se seznámí s obsahem tetrahydrocannabinoidu u hydroponicky pěstovaných odrůdách konopí, které obsahují až 20 procent této látky. Marihuana, kterou užívali například hippies, obsahovala obvykle šest až sedm procent. Je proto otázkou, zda se u nových odrůd dá ještě hovořit o měkkých drogách.

Samozřejmě třeba tabák také není zdravý, ale jestliže si dám cigaretu tabákovou a sednu za volant, tak nikoho neohrozím. Ale pokud si dám jointa, tak mohu pod jeho vlivem na první křižovatce přejet děti.

Zastánci cannabis nicméně poukazují na údajně léčivé účinky marihuany...

Kdyby marihuana měla tak výborné léčivé účinky, jak zastánci rádi tvrdí, tak by dávno byla pod lékařským dohledem vydávána jako lék. Podle britských výzkumů sice marihuana má některé utlumující a euforizující látky, ale naprosto srovnatelné s běžně dostupnými léky na trhu.

V žádném případě nejsem ani já, ani NPC proti tomu vydávat marihuanu pod lékařským dohledem v lékárnách, pokud by vědecká obec dospěla k názoru, že má zásadní léčivé účinky. Ale jsem zásadně proti neregulovanému prodeji této nelegální drogy.

Robert Káčer

Konference v Bangkoku ukázala směry rozvoje vězeňství

Ve dnech 21. – 26. října 2007 se v Bangkoku uskutečnila již 9. výroční konference International Corrections and Prisons Association, Mezinárodního sdružení nápravných a vězeňských zařízení, známého spíše pod zkratkou ICPA. Jde o dynamicky se rozvíjející organizaci, která zasvětila svou činnost rozvoji vězeňství a sdílení zkušeností v této oblasti. Sdružení se opírá vyspělé vězeňské systémy a snaží se o předávání jejich zkušeností zemím, které o dosažení vyspělé úrovně teprve usilují. Rovněž VS ČR má v ICPA své zástupce, kteří se výročních konferencí pravidelně účastní – letošní delegaci tvořili generální ředitel Luděk Kula a zástupkyně vrchního ředitele kabinetu generálního ředitele Gabriela Slováková.

ICPA je relativně mladá mezinárodní organizace sdružující státy, organizace i jednotlivce působící v oblasti justice, zejména však v souvislosti s vězeňstvím, a to ze státního i soukromého sektoru a nevládních organizací. Sama ICPA je nevládní organizací se širokou a stále se rozvíjející mezinárodní působností se statutem zvláštního poradního orgánu Hospodářské a sociální rady OSN - Economic and Social Council of the United Nations (ECOSOC). Dnes je v jeho rámci sdruženo více než 800 členů z více než 50 zemí. Myšlenka na založení sdružení se zrodila v červnu roku 1998 z iniciativy tehdejšího generálního ředitele kanadské vězeňské služby Oleho Ingstrupa a jeho izraelského protějšku Amose Azaniho. První a zároveň ustavující zasedání nového sdružení se konalo v září téhož roku v Ottawě. Od té doby se v různých zemích pravidelně pořádají výroční konference, tradicí je poslední říjnový týden. Je ctí pro Českou republiku a Vězeňskou službu ČR, že za místo konání jubilejní 10. výroční konference byla zvolena Praha. ICPA každoročně oceňuje osoby,

jejichž přínos v oblastech svého působení považuje za zásadní a mimořádné. VS ČR se i zde dostalo mezinárodního uznání, neboť v roce 2003 obdržela na konferenci v Miami hlavní ocenění ICPA za celoživotní přínos tehdejší generální ředitelka Kamila Meclová, v letošním roce byl pak v Bangkoku oceněn bývalý 1. náměstek generálního ředitele Bohuslav Burkiewicz, tentokrát za přínos v oblasti vzdělávání a pomoci různým zemím při jejich úsilí v oblasti reformování jejich vězeňských systémů.

V čele ICPA stojí prezident a vý-

i v Bangkoku dost. Pro účastníka je však problém výběru, neboť semináře se konají vždy tři souběžně a techniku rozdvojení či dokonce roztrojení bytosti se nám nepodařilo zvládnout ani v Thajsku, ačkoli výše zmíněné umění zde buddhističtí mniši údajně běžně praktikují. Proto jen velice stručně něco o problematikách a tématech, o kterých se na seminářích diskutovalo.

Každá z výročních konferencí ICPA má konkrétní nosné téma, které v přednáškách i seminářích převažuje. Tím letošním tématem, jak naznačuje i její podtitul, bylo společné podílení se na inovativních a modernizačních snahách vězeňských služeb. Vliv na to měla i skutečnost, že místem konání konference bylo východoasijské Thajské království, a tak je logické, že účastníci z této oblasti byli přítomni v hojnějším počtu než obvykle, což se úměrně odrazilo i ve složení přednášejících.

Nedělní odpolední plenární zasedání bylo věnováno spolupráci veřejného a soukromého sektoru a zazněly obecné, avšak neustále aktuální referáty na téma přístupu a způsobu financování výstavby a provozování věznic zřízených v rámci projektů PPP (Herb Nahapiet z Velké Británie a Mike Murphy z USA),

zacházení s lidmi odsouzenými k alternativním sankcím (Dan Lombardo z USA), získávání a výcvik vězeňského personálu (David Banks z USA) a nové trendy v oblastech technologií využívaných ve vězeňství (Kevin Kipper, USA – sofistikované uzamykací systémy; Bengt Hagander, Švédsko – trendy v oblasti drogových testů; Leo Millstein, Izrael – elektronické monitorování osob). Na pondělním zahajovacím plenárním zasedání, kromě „povinných“ zdravotních zpráv o finanční situaci ICPA, zazněl hlavní referát konference „Sdílejme svět inovací“, který přednesl generální ředitel thajské vězeňské služby Wanchai Roujanavong a sdělil

konný ředitel (v současné době zastávají tyto funkce bývalý generální ředitel skotské vězeňské služby Tony Cameron a Ed Wozniak – rovněž ze skotské vězeňské služby). Činnost ICPA je řízena několika výbory s mezinárodním zastoupením, přičemž podíl jednotlivých kontinentů je realizován prostřednictvím viceprezidentů pro tyto kontinenty. Dosavadní vývoj ICPA je dokladem vhodně pojatého mezinárodního profesního sdružení a lze očekávat jeho další rozvoj, zejména v oblasti spolupráce se soukromým sektorem a nevládními organizacemi. Zajímavých a tematicky zaměřených seminářů či workshopů, jak se dnes říká, bylo jako vždy

všem shromážděným, že thajské vězeňství prochází masivním a finančně velice nákladným procesem modernizace a restrukturalizace. Přednáška byla velmi poutavá a doplněná sugestivními grafy a fotodokumentací. To nás vedlo k tomu, že odpoledne jsme se zúčastnili právě semináře, na kterém thajští kolegové měli tento proces blíže specifikovat. Výsledkem byla nad očekávání živá diskuse vedená zejména ze strany evropských a zámořských účastníků, kteří v podstatě upozorňovali na skrytá nebezpečí grandiózně pojímaných změn. V kuloárech jsme se při neformálních diskusích ujistili, že nejenom my máme o thajském (ale i jiných východoasijských) vězeňství občas jiné informace.

V úterý dopoledne jsme navštívili Vazební věznici Thonburi. Jde o nové a velmi moderní vězeňské zařízení s prostředím, které jistě nejeden z četných účastníků návštěvy thajským kolegům ve skrytu duše záviděl. Co a jakým způsobem se v ní odehrává, jsme se však příliš nedozvěděli – prohlídka, jak to při takových příležitostech bývá, byla zaměřena spíše na podporu výše zmíněného procesu modernizace thajského vězeňství a vězně jsme mohli sledovat pouze při vystoupení hromadného cvičení a sborového zpěvu.

Vrátili jsme se na společný oběd doprovázený tradiční přednáškou Charles Ericsson Lecture. Jedním z přednášejících byl letos také Steve Carter, jeden z ředitelů a majitelů americké společnosti CGL zabývající se zejména konzultanstvím pro vlády, které se rozhodly pro privatizaci věznic, a nazval ji 7 revolucí a 7 odhalení (v angličtině se jedná o slovní hříčku). Přednáška předjímala trendy budoucího vývoje světa s tím, co to bude nejspíš znamenat pro vězeňství, a její závažnost by si zasloužila samostatné pojednání. Prognózy nejsou vůbec optimistické, je však dobré, že se na ně, přinejmenším v rámci ICPA, se vši vážností upozorňuje. Steve Carter hovořil o předpokládaném vývoji v různých oblastech života, vše dokládal poznatky rozličných studií a pokoušel se formulovat výzvy, které takový vývoj připraví vězeňství.

Odpoledne, abychom nabrali trochu optimismu, jsme navštívili seminář o budoucnosti vězeňství moderovaný Orit Adatovou, bývalou generální ředitelkou izraelské vězeňské služby. Zajímavý

úvodní referát, který nastartoval ještě zajímavější diskusi, měly dvě americké účastnice – Denise Robinsonová a Gloria Iannucciová. Referát se přimlouval za stále intenzivnější angažovanost veřejnosti na řešení problémů spojených s vězeňstvím, zejména v oblasti opětovného začlenění propuštěných vězňů do společnosti.

Středeční dopolední semináře byly všechny zaměřeny na oblast vězeňského zdravotnictví a vzdělávání. Nejprve jsme krátce navštívili seminář pojednávající o zacházení s osobami HIV pozitivními a nemocnými AIDS a přesunuli se na přednášku Andrease Lunda z norské vězeňské služby, který hovořil o trendech v oblasti vězeňského vzdělávání.

Čtvrtek byl věnován plenárnímu zasedání, v jehož diskusním rámci vystoupili mimo jiné generální ředitel dánské vězeňské služby William Rentzman (organizace vedení vězeňství), generální ředitelka norské vězeňské služby Kristen Bolen-Bronebakk a Peter

van der Sande, ředitel nizozemské vězeňské služby. Konferenci oficiálně uzavřel generální ředitel thajské vězeňské služby Wanchai Roujanavong.

A potom přišla naše chvíle. President ICPA Tony Cameron vyzval českou delegaci, aby předstoupila před účastníky 9. výroční konference 2007 a představila místo konání jubilejní 10. výroční konference 2008, tedy Prahu, před více než 300 delegáty z pěti kontinentů.

Naše prezentace Prahy a VS ČR byla přijata s potleskem a s velkým očekáváním. Tony Cameron, který Prahu již několikrát navštívil, se z titulu funkce prezidenta ICPA a za podpory výkonného ředitele Eda Wozniaka (i on již Prahu dvakrát navštívil) k pozvání připojuje a srdečně zve všechny přítomné delegáty k účasti na jubilejní 10. výroční konferenci v České republice.

Plk. Mgr. Gabriela Slováková

Podané ruce ve znojemské věznici

Vězeňská služba spolupracuje při protidrogových aktivitách nejen s orgány činnými v trestním řízení, ale mimo jiné také s nevládními organizacemi. Jedním z takových příkladů může být spolupráce znojemské věznice se sdružením Podané ruce. Besedy s odsouzenými se konají v pravidelných čtvrtletních intervalech a vzhledem k jejich náplni jsou velmi důležité pro návrat do normálního života po ukončení výkonu trestu. U bývalých drogově závislých, kterým soud nařídil ústavní léčbu a kterou absolvovali ve Věznici Znojmo, je tato nabídnutá pomoc opravdu „podanými rukami“, protože při nedostatečné následné péči hrozí návrat k drogám a k trestné činnosti. Pokud u těchto lidí není dostatečné rodinné zázemí, je návrat do normálního života bez pomoci téměř nemožný.

Sdružení Podané ruce pracuje v České republice již devět let. Práce jeho členů ve věznici začala v Kuřimi, kde začínali pracovat ve výkonu vazby a později ve výkonu trestu. Součástí jejich práce ve věznici a vazebních věznicih jsou různé druhy terapií jako dramaterapie, artetera-

pie, pohybová terapie a tematické a vztahové skupiny.

Hlavním tématem minulé besedy ve znojemské věznici byla následná péče po propuštění z výkonu trestu zaměřená na doléčení drogově závislých. Práci s drogově závislými začínají psychologové této organizace v rámci odvykacích a léčebných aktivit, které jsou součástí programu zacházení ve věznici, zhruba čtyři měsíce před ukončením výkonu trestu. Již během této čtyřměsíční lhůty se mohou odsouzení na základě odborné rady psychologa rozhodnout, zda budou schopni abstinovat pouze v doléčovacím programu nebo by bylo lepší zařadit se do terapeutické komunity, které pořádají různé organizace po celé republice.

Rozdíl mezi terapeutickou komunitou a doléčovacím centrem je jednak v délce pobytu a jednak v jeho formě. V rámci terapeutické komunity jde o dlouhodobý pobyt v zařízení bez možnosti během pobytu odejít. Všichni členové komunity se musí zapojit do pracovního procesu, plnit si povinnosti v rámci komunity a účastnit se psychologických sezení. V první

fázi se musí každý naučit osamostatnit se a být zodpovědný sám za sebe. V dalších fázích se musí naučit zodpovědnosti i za druhé. Až v poslední fázi je možnost do komunity pouze docházet a bydlet již mimo ni.

Do doléčovacích center klienti pouze docházejí. Tato centra jsou pro lidi, kteří již prošli nějakou formou léčby a jsou schopni sami abstinovat. Délka léčby v centru je šest měsíců a například v Brně je možnost získat v doléčovacím centru bydlení.

Organizace Podané ruce pomáhá po ukončení výkonu trestu s vyřizováním úředních záležitostí, poskytuje individuální konzultace a právní poradenství, spolupracuje s probační a mediační službou, připravuje vzdělávací kurzy, zprostředkovává využití volného času formou zájmových kroužků.

Po ukončení výkonu trestu je návrat do běžného života náročný. O to těžší je pro někoho, kdo byl drogově závislý a nemá rodinné zázemí. Proto je potřebné, aby existovaly organizace, které pomáhají těmto lidem nevrátit se k životu bez drog.

Ludmila Kurdíková

Drogová prevence

Slavnostním předáním diplomů byl ve Věznici Příbram ukončen druhý běh strukturovaného kurzu zaměřeného na prevenci drogového relapsu. V průběhu tří měsíců odsouzení postupně získávali náhled na užívání drog a jeho negativní dopady na život a pomalu hledali cestu, jak ukončit svou drogovou závislost. Kurz sestavil terapeutický tým specializovaného oddělení výkonu trestu ve Věznici Příbram.

Kurz byl koncipován jako cyklus dvanácti dvouhodinových setkání se zaměřením na získání praktických dovedností a návyků, které mohou odsouzení okamžitě uplatňovat ve svém životě. Probírané oblasti se týkaly například plánování svého života, změny postojů ke své rodině a blízkým nebo zís-

kání schopnosti prakticky odmítat drogu.

Po celou dobu byly sledovány zpětné reakce odsouzených a změny v jejich osobním životě. Postupně bylo vidět, jak odsouzení zkvalitňují kontakt se svou původní rodinou a tento kontakt je opětován. Někteří odsouzení si zajistili práci po propuštění a zároveň stoupl zájem o další léčbu po skončení výkonu trestu.

A co reakce samých účastníků kurzu? Citace ze závěrečného hodnocení: „Líbila se mi lidskost, jednání a pochopení obou terapeutů“ nebo „V průběhu kurzu jsem si našel zaměstnání, naučil se přemýšlet a odmítat drogu.“

Co říci na závěr? Nezbyvá nic jiného, než těmto lidem držet palce, aby po výkonu trestu potvrdili

své nové a ještě křehké odhodlání bojovat s drogovou závislostí, tak aby se již k ní nemuseli vracet.

Vzhledem k tomu, že takto koncipovaný program se jeví jako mimořádně úspěšný, bude i nadále zařazen do celkového programu zacházení na specializovaném oddělení výkonu trestu ve Věznici Příbram.

Mgr. Ing. Zdeněk Kilian

Čeští příslušníci vězeňské služby slouží v zahraniční misi

Haag/Praha – Na české vojáky v zahraničních misích jsme si už zvykli, ani informace o policejních lektorech cvičících své kolegy v cizině nás už většinou nepřekvapí, ale Vězeňské služby se tato oblast dosud netýkala. Nyní je tomu již jinak, jelikož od října letošního roku za hranicemi České republiky slouží i příslušníci Vězeňské služby ČR.

O jejich vyslání požádala v rámci mezinárodní spolupráce Vazební věznice Spojených národů v nizozemském Haagu, kde jsou internováni lidé obvinění či odsouzení Mezinárodním trestním tribunálem pro bývalou Jugoslávii.

Mezinárodní tribunál projevil zájem o práci specializovaného českého personálu. Na základě této žádosti český velvyslanec v Nizozemském království Petr Kubernát zprostředkoval první kontakty, akcentoval také kulturní blízkost obou národů a příbuznost národních jazyků.

Do Haagu koncem září odjeli vedoucí oddělení metodiky a kontroly Petr Prášil z odboru výkonu vazby a trestu generálního ředitelství VS ČR, zástupce vedoucího oddělení vězeňské a justiční stráže Vazební věznice Praha-Pankrác Miroslav Kufa, zástupkyně vedoucího oddělení výkonu trestu Věz-

nice Horní Slavkov Taťána Ružová a inspektor dozorců služby Věznice Valdice Vít Klimeš.

„Nejprve jsme se ubytovali a začali se aklimatizovat. Prioritou naší činnosti bylo se co nejdříve se-

známit s pracovním působištěm, abychom se co nejrychleji mohli aktivně podílet na výkonu služby,” píše z Haagu vedoucí skupiny Prášil. Českých příslušníků se ujali jejich holandské kolegové a začali je seznamovat se všemi nutnými předpisy i praktickým výkonem služby.

„Velmi dobrá znalost angličtiny je tady nezbytná. Výhodou českého

týmu je však i znalost dalších slovanských jazyků, jako je ruština, polština a srbochorvatština,” říká Prášil a uzavírá svůj vzkaz čtenářům Českého vězeňství: „Rád bych co nejsrdečněji poděkoval všem lidem, kteří se podíleli a dále podílejí na realizaci tohoto projektu, protože bez jejich přičinění bychom nebyli tam, kde jsme a nemohli bychom ukázat vysokou profesionální úroveň českého vězeňství. Jsme všichni hrdi na to, že zde můžeme uplatnit naše znalosti a kvality, které jsme získali během našeho domácího působení.”

red

Zabezpečovací detence: rakouská zkušenost

Jedním z hlavních úkolů, který v současnosti stojí před českou justicí a vězeňstvím, je vybudování prostor pro výkon zabezpečovací detence a zajištění provozu. Příslušný legislativní návrh v současnosti projednává parlament, datum nabytí účinnosti se stanoví s ohledem na předpokládanou délku legislativního procesu.

Práce na detenčních zařízeních jsou v plném proudu a vězeňská služba hledá inspiraci i v zahraničí, kde již podobné ústavy fungují. O své zkušenosti se počátkem roku s pracovníky české vězeňské služby podělili jejich kolegové při pracovní návštěvě Rakouska. Zaměstnanci zavítali do ústavů v Göllersdorfu a v Mittersteigu.

Detenční ústav Göllersdorf je umístěn v blízkosti centra města, které se nachází zhruba 35 kilometrů jižně od hraničního přechodu Hatě směrem na Vídeň. Základ areálu detenčního ústavu tvoří

bývalý gotický hrad postavený ve druhé polovině 14. století, ve tvaru nerovnoramenného písmene U.

V roce 1984 byl areál dostavěn po obvodě a doplněn do tvaru obdel-

níka. Jako věznice slouží objekt již 130 let a od roku 1985 jako věznice se zaměřením na odsouzené s psychiatrickými poruchami. V zadní části areálu je oplocené prostranství pro pracovní

terapii, sportovní a oddychovou činnost. Ostraha areálu je zajištěna plně monitorovacím systémem s přenosem na operační středisko. Uvnitř objektu jsou umístěny kamery ve všech komunikačních prostorách a dále v prostorách, kde je vykonávána pracovní terapie. Všichni členové personálu mají u sebe hlásič pro případ napadení.

Kapacita detenčního ústavu je 120 odsouzených pachatelů trestné činnosti způsobené duševní poruchou a 17 lůžek intenzivní péče pro nebezpečné pacienty. Pokoje v jednotlivých stanicích jsou převážně dvou až pěti lůžkové. Do tohoto ústavu jsou zařazováni pachatelé označení jako nepřičetní. Zhruba polovinu odsouzených tvoří osoby s poruchou osobnosti a chování, přibližně 20 procent duševně opožděné osoby a zbývající část tvoří například klienti s poruchami organické psychiky nebo s vícečetnými poškozeními. Administrativní část tvoří 53 pracovníků, z nichž 31 je uniformovaných, a dále psychiatři (9), psychologové (6), sociální pracovníci (4), ergoterapeuti (3 až 4) a 38 pečovatелů.

Detenční ústav Mittersteig je tvořen dvěma částmi, jedna je umístěna v okrajové a jedna v centrální části Vídně.

Do tohoto ústavu je zařazován typ přičetných pachatelů, kteří jsou schopni podrobovat se specializovanému zacházení. Systém péče začíná podrobným vstupním posouzením, které trvá zhruba šest týdnů a jehož výstupem je stanovení diagnózy a dalšího postupu zacházení a případného určení

dalšího pobytu v některé ze specializovaných věznic. Po vstupním posouzení je pachatel zařazen do programu, který začíná základní skupinou a postupuje dále až k předvýstupní fázi.

Pachatelé neschopní účastnit se tohoto programu jsou zařazováni do jiného typu skupin, kde je způsob péče přizpůsoben jejich možnosti a schopnostem.

Pobyt je standardně ukončován podmíněným propuštěním, v jehož rámci jsou stanoveny přesné podmínky (například povinnost účastnit se psychoterapeutické léčby, dohled probačního úředníka, medika nebo pobyt v některé z ubytoven).

Rakouský systém zacházení s pachateli, kterým byl udělen výkon ochranného opatření, vychází ovšem z jiného legislativního základu. Rakouské soudy mají tuto problematiku ošetřenu pouze jedním společným zákonem, rozhodují na základě znaleckého posudku a rozlišují dva typy pachatelů, kterým ukládají výkon ochranného opatření. Jde o typ přičetných a typ nepřičetných pachatelů.

V podmínkách ČR se jedná o speciálním zákoně o výkonu zabezpečovací detence a navíc existuje zákon o výkonu ochranné léčby. Rakouský model ochranné léčby v tom smyslu, jak jsou využívány v ČR, nedisponuje. Odtud vyplývá i poměrně vysoký počet pachatelů, kterým byl v Rakousku uložen výkon ochranného opatření. Jde o zhruba 600 lidí.

V podmínkách ČR lze vzhledem k existenci institutu ochranné léčby předpokládat daleko nižší počet budoucích chovanců detenčního ústavu. Do detence mají být totiž umísťováni pachatelé, kteří nejsou vhodní pro výkon ochranného léčení. Vzhledem k tomu, že do detenčního ústavu budou přicházet chovanci ze tří rozdílných prostředí (psychiatrických léčeben, osoby převedené z ukončeného výkonu trestu odnětí svobody, osoby propuštěné z vazby a osoby, které byly dosud na svobodě), je nezbytné vyřešit otázku personálního zajištění režimu zacházení s chovanci.

V zajištění vnější bezpečnosti detenčních ústavů není uplatňován jiný přístup než v zajištění bezpečnosti věznic. K zabránění útěku jsou v detenčních ústavech vybudovány ohradní zdi opatřené na vrcholu žiletkovým pletivem. V rámci finančních možností je využíván kamerový systém nebo se počítá s jeho instalací, včetně dalších zabezpečovacích systémů.

PhDr. Eva Biedermannová

Reintegrace odsouzených s využitím

Praha/Stuttgart – Spolková země Bádensko-Virtembersko uspořádala loni ve Stuttgartu mezinárodní konferenci k reintegraci odsouzených. Cílem byla prezentace současných aktivit a výhledů v oblasti integrace odsouzených zpět do společnosti a jejich začlenění do pracovního trhu.

Přidanou hodnotou konference byla snaha o vytvoření evropské sítě s návrhem strategie rehabilitace odsouzených s podporou projektů spolufinancovaných Evropským sociálním fondem (ESF).

V úvodním vystoupení profesor Dieter Rösner z Institutu kriminologie Univerzity v Marburgu (Hesensko) označil reintegraci za problém vhodné terapie sociálně „nemocných“, tedy pachatelů. Uznat však lze jen takovou terapii, která vykazuje účinky. Ani v Německu neexistuje dostatečný výzkum kriminality jako sociální nemoci. Taková analýza totiž vyžaduje velké náklady, stejné nebo vyšší, než jaké se vydávají na opatření ke snížení kriminality, proto se výzkumy usměrňují omezeně. Není však dostatečná zpětná vazba.

Jedním ze způsobů terapie či nápravy odsouzených je učení se sociálním vzorům, jehož pomocí lze preventivně snížit kriminalitu o deset až 15 procent, přičemž ale nesmírně záleží na době, kdy je šance s kriminálním chováním přestat.

Současný nový směr kriminologie se nejvíce zaměřuje na zkoumání nejvhodnějšího věku pro „léčení“ tak, aby se dosáhlo maximálního účinku. Výzkumy se soustřeďovaly již na dětskou populaci ve věku od tří do čtyř let v problémových rodinách. Byly vybírány takzvané nezvládnutelné typy mládeže mezi 18 až 21 roky a výskyt kriminality odborníci porovnávali se skupinou mladých lidí s dobrým sociálním zázemím. Výzkumy pokračovaly u pachatelů trestné činnosti ve věku od 27 do 40 let. Jasně se potvrdilo, že investice do raného věku se nesmírně vyplácejí.

Na změnu chování má

vliv také právní rámec, povědomí o tom, co je kriminální činnost. Pro úspěšnou integraci do společnosti musí být splněny všechny předpoklady: práce, rodinné a přátelské vazby, možnost nést náklady rodinného života, naprosté ukončení drogové závislosti. V Německu se velmi osvědčila funkce mentorů, kteří se starají již o osoby před propuštěním a snaží se zajistit spolu s odsouzenými všechny nezbytné podmínky pro začlenění do života a do trhu práce.

V současnosti se zdůrazňuje, že jedinou strategií je individuální přístup. Doporučuje se vytvořit seznam nulitních nebo negativních efektů terapie. Všude na světě (včetně USA, kde se uskutečnily rozsáhlé výzkumy) platí, že klíčová je péče po propuštění z vězení. Jestliže není zajištěna, veškeré úsilí vynaložené do vzdělávání a převýchovy již ve vězení jde vniveč. Nejde však jen o práci institucí, postpenitenciární péče může být zajištěna jednou konkrétní osobou (například osvědčený mentor, příbuzný, v podstatě kdokoli, kdo podá pomocnou ruku).

Další program byl zaměřen na praxi, na konkrétní projekty spolufinancované z ESF. Velká Británie realizuje projekt PS Plus. Řídí jej Státní agentura pro odsouzené osoby, jejímž zřizovatelem je ministerstvo spravedlnosti. Zajišťuje servis pro vězeňskou službu a probační službu. Projekt má tři etapy. První byla zahájena v roce 2002 a pracovalo se s 16.000 odsouzenými ve 28 britských věznicích. Druhá etapa od roku 2004 se již zabývala téměř 34.000 odsouzenými v 39 věznicích a třech probačních obvodech. Poslední etapa začala v lednu 2007 a bude se zabývat téměř 30.000 odsouzenými ve 24 věznicích a 15 probačních obvodech. Cílem projektu je odstranit všechny bariéry, které brání odsouzeným po propuštění vstoupit na trh práce.

Projekt nabízí vzdělávání, školení a podporu při hledání za-

městnání poskytováním informací a poradenstvím. Je příspěvkem ke státnímu plánu a strategii prevence kriminality u odsouzených po výkonu trestu. Výzkumy potvrzují, že stále zaměstnání zabraňuje opakování trestné činnosti ze 30 až 50 procent. Projekt je soustředěn na nejproblémovější odsouzené. Projekt PS plus vytvořil hodnotící a orientační systém pro databázi odsouzených.

CATS (Case Assessment and Tracking System) navazující na komunitní integrační plány. Systém je napojen na vězeňský informační systém a sleduje pohyb a činnost odsouzených v rámci vězeňství a po propuštění na svobodu. Projekt má své webové stránky www.psplus.org.

Tři obdobné projekty na reintegraci mladých odsouzených z Bádenska-Virtemberska byly ilustrací práce s mladými odsouzenými. První z nich je zvláště zaměřen na soustředěnou pomoc ve formě účinného poradenství odsouzeným mladistvým při odchodu z vězení na svobodu. Projekt začíná půl roku před propuštěním úvodním pohovorem, navazuje hledáním uplatnění ve společnosti, zaměstnáním, možnostmi vzdělávání. Účast asi 80 odsouzených v projektu je dobrovolná, stává se tedy, že u některých je pomoc neúčinná, a tak projekt opouští.

Druhý projekt, nazvaný „Metody integrace a prevence“, je orientován na výchovu silně agresivních a nepřízpůsobivých mladých odsouzených. Jednou z metod pro tuto skupinu je například zvládání agresivního chování formou kurzů sebeobrany, cvičení „chladného rozumu“. Do skupiny jsou zařazeni jak chlapi, tak dívky. Projekt je plánován na dva roky, prozatím vykazuje až padesátiprocentní účinnost, polovina účastníků se zařadila do vzdělávacího procesu nebo získala zaměstnání.

Poslední z prezentovaných projektů zaměřených na mladé vězně je nazván „Síť institucí v Bádensku-Virtembersku“ a vytváří podmínky pro účinnou spolupráci

Evropského sociálního fondu

a koordinaci činnosti všech složek správy za účelem dosažení dobré probace odsouzených. Je opřen o novou právní úpravu a akceptaci programů odsouzenými i po propuštění, ne všichni však program opatření v rámci postpenitenciární péče dokončí.

Konference nastínila strategii rehabilitace odsouzených v evropském měřítku a představila způsoby zpracování žádostí o čerpání finančních prostředků Evropského sociálního fondu. Tyto stručné závěry vzhledem k jejich využitelnosti při tvorbě obdobných projektů v České republice uvádíme:

1. Integrace vyžaduje strategii individuálního přístupu a dobré přípravy

Pro zlepšení postpenitenciární péče, tedy především překonání bariér na trhu práce pro odsouzené po propuštění, je naprosto klíčová úzká spolupráce mezi ministerstvem práce a sociálních věcí a ministerstvem spravedlnosti, dobrá koordinace i v oblasti finanční a koordinace dalších správních úřadů a agentur na všech úrovních, jakož i spolupráce s neziskovým sektorem a dobrovolníky. Akce mají být pokud možno holistické (tedy celostní a systémové), a ne fragmentární. Důležité je také vytvořit systém sdílení údajů pro trh práce, to velmi usnadňuje hledání vhodného zaměstnání, což je klíčová záležitost v zájmu reintegrace.

2. Vězňům má být umožněno vzdělávání pro zvýšení jejich šance na trhu práce

Již ve věznicích se musí usku- tečňovat systematické hodnocení mezer ve vzdělání způsobujících sociální vyloučení. Nutné se může ukázat i základní vzdělání. Vězňům je vhodné zajistit i vyšší a specializované vzdělání podle potřeb trhu práce a zajistit jim možnost ve vzdělávání pokračo-

vat i po výkonu trestu.

3. Je nezbytné zainteresovat po- tenciální veřejné i soukromé za- městnavatele – nejdůležitějším faktorem prevence kriminality je „mít práci“

Veškeré vzdělávání a školení se má uskutečňovat v souladu s po- třebami trhu práce a má být do- vršeno kvalifikačními zkouškami. Je nezbytné zapojit úřady práce nejen do vyhledávání vhodných volných míst, ale také do příprav- ných programů. Rovněž zaměst- navatelé a obce (komunitní plá- nování) musí být včas zapojeni do integračních programů.

4. Práce je nejdůležitější, ale všechny aspekty života jsou ne- méně důležité

Je nezbytné posilovat všechny vazby rodinné, přátelské, zajistit vhodné bydlení, pomoci dosáh- nout na dobrou lékařskou péči, včetně pomoci při řešení psychic- kých problémů. Je třeba sledovat a včas podchytit možné negativní jevy, jako jsou finanční problémy nebo drogová závislost.

5. Pokud jde o podporu EU, za- měřit se v projektech na inovace a zpětnou vazbu – spolupráci věz- nic s dalšími vhodnými subjekty pro hledání možností rozvoje

K větší efektivnosti projektů by mohlo přispět jejich vzájemné porovnávání a empirické vyhod- nocování, pomocí těchto materi- álů by bylo možné vyškolit další aktéry, kteří by se mohli podílet na realizaci projektů k integraci. Nevylučuje se soutěživost, pokud jde o služby zaměřené na dosa- žení větší zaměstnanosti, všechny inovační náměty bude Evropská komise vysoce hodnotit.

6. Veškeré rozvojové aktivity v zájmu zmírnění sociálního vy- loučení u programů typu EQUAL a zaměstnanosti by měly být kon- solidované

Pro novou strategii programů a projektů vhodných pro spolufi- nancování z ESF by konsolidace (existuje mnoho opakujících se obdobných projektů bez analýzy a zpětné vazby) přinesla spolu s hledáním nových řešení v mění- cích se podmínkách jasnější před- stavu o budoucích perspektivách. Zde se očekává efektivnější me- zinárodní spolupráce a výměna zkušeností.

Konference byla jedním z kroků v duchu této strategie. Evrop- ská komise si je vědoma toho, že v současnosti roste kriminalita, počet vězňů v Evropě se od roku 1995 zvýšil o 25%, vězeňská za- řízení jsou přeplněná a společnost se k odsouzeným staví silně ne- gativně, což činí integraci velmi obtížnou. Evropský sociální fond podporuje řadu projektů zaměře- ných na prevenci kriminality, sni- žování recidivy a na postpeniten- ciární péči.

Tyto projekty odpovídají také Li- sabonské strategii zvýšení hospo- dářského růstu a zaměstnanosti. Tématům reintegrace odsouze- ných osob jsou věnovány rovněž vzdělávací programy Sokrates, Leonardo a program rovných šan- cí Equal. Podporována je spolu- práce více zemí, předávání dob- rých příkladů z praxe v rámci nové strategie boje s nezaměstnaností a sociálním vyloučením. Pozornost je zaměřena rovněž na zlepše- ní „vládnutí“, respektive zlepšení koordinace vládních úřadů, které mají v působnosti záležitosti sou- visející se všemi aspekty problé- mů zaměstnanosti sociálně vylou- čených osob, jež po výkonu trestu opouštějí věznice.

Všechny tyto údaje a záměry by měly být inspirací pro přípravu projektů sloužících penitenciární a postpenitenciární péči v České republice na období let 2007 až 2013 s využitím dotací z Evrop- ského sociálního fondu.

JUDr. Marie Widemannová

Čtvrtníček s Lábusem zavítali do věznic

Praha – Do českých věznic na sklonku uplynulého roku zavítali populární herci Petr Čtvrtníček a Jiří Lábus. Pod názvem Altoids tour – české věznice 2007 navštívili s představením „Ivánku, kamaráde, můžeš mluvit...?“ postupně Opavu, Mírov, Heřmanice, Plzeň, Rýnovice, Pankrác a divadelní šňůru zakončili ve Stráži pod Ralskem. Oba herce doplnil symfonický orchestr Bezdrev a nově i Jaroslava Hanušová.

„Ivánka jsme hráli už pro všechny venku, a tak jsme se rozhodli turné věnovat těm, kteří si na Ivánka do divadla zajít nemůžou. Proto se vydáváme za nimi. Věřím, že chlapi a samozřejmě i ctěné dámy za katrem naši krásnou vančurovskou češtinu ocení,“ řekl na úvodní tiskové konferenci v pražském divadle Na zábradlí autor projektu Petr Čtvrtníček.

Turné podpořilo také občanské sdružení Kiwanis, které s českými věznicemi dlouhodobě spolupracuje při výrobě předmětů pro své

projekty. Znamé jsou například Kiwanis panenky, určené dětským oddělením nemocnic. Bílé látkové loutky jsou užitečnou terapeutickou pomůckou. Umožňují dětem vyjádřit své emoce a pocity tím, že si ji samy vyzdobí. Panenky šíjí mimo jiné i doživotně odsouzené ženy ve Věznici Opava, kde se 29. září odbyla Ivánkova zamřížovaná premiéra. „Přestože je to téma fotbalové, a tudíž přitažlivější spíše pro muže, bylo pro ženy zážitkem vidět známé osobnosti na vlastní oči. Navíc byli hlavní aktéři doprovázeni osmi mladými hudebníky a zpěvákem,“ komentovala opavské představení mluvčí věznice Dagmar Slaná.

Text představení herci pro vězeňské prostředí trochu upravili. „Kolik je tu, Petášku, platících? Platících nevím, Jiříku, ale je tu hodně sedících,“ uvedli představení na Pankráci Čtvrtníček s Lábusem v mundúru z barrandovského fundusu, který se objevil už ve filmu Adéla ještě nevečeřela. „Moc se

mi do toho kriminálu nechce, Jiříku. A kde to vůbec je, ty Heřmanice? Je to vůbec na mapě?“ ptal se Čtvrtníček pro změnu v Heřmanicích. „Bůhví, jestli se vrátíme domů,“ strachoval se Lábus před 140 odsouzenými. „Zájem byl obrovský a překonal naše možnosti. Museli jsme udělat určitou selekci. Všichni odsouzení by se sem prostě nevešli,“ řekl mluvčí heřmanické věznice Vlastimil Nohejl. Podobně na to šli i na druhém konci republiky v Rýnovicích: „O hru byl mezi vězni obrovský zájem, ale podívat se na představení mohli pouze ti, kteří patří do 1. diferenční skupiny. To jsou vězni, kteří dodržují stanovená pravidla a chovají se slušně. Hlavní slovo při jejich vybírání měli vychovatelé a specialisté, kteří je znají nejlépe,“ uvedla mluvčí Monika Králová.

Organizace podobné akce není vůbec snadnou záležitostí. O dvacítku účinkujících se v Rýnovicích staral zhruba stejný počet za-

městnanců v čele s první zástupkyní ředitele Jitkou Čmuhařovou a vedoucím oddělení vězeňské a justiční stráže Jiřím Řehořem. K téměř stovce odsouzených je třeba připočíst i novináře, jejichž zájem o herce byl značný ve všech sedmi věznicích, dodávky s technikou a řadu dalších maličkostí. Úspěch celé akce a hlavně prevence vzniku jakékoli mimořádné události je vykoupen mnoha hodinami skutečně perné práce a komunikace vězeňského personálu s účinkujícími. Čtvrtníček o tom řekl časopisu Respekt: „Snaží se nás asi s ohledem na naši bezpečnost mít od diváků na dištanc, a já pak bojuji o každý metr, abychom měli ty kluky blíž k pódiu.“ Pro stejný časopis nakonec tvůrce projektu shrnul smysl: „Tak samozřejmě je to dobrodružství a pohled na druhou stranu, ale původní nápad byl skutečně jenom zahrát lidem, kteří prostě nemají šanci jít do divadla. Je fakt, že jsem občas proti sobě viděl zoufalce, kteří měli místo očí šedivé prázdno. Ti opravdu těžcí zločinci se až na výjimky tolik nebavili. Chtěli cigáro a byli rádi, že jsou na chvíli venku. Na druhou stranu, zavřený lidi jsou taky lidi a ještě neviděli naše představení. Vzali jsme za svůj každý sál – od jídelen přes tělocvičny a kaple až po velké společ-

čenské prostory a všude to mělo svoje kouzlo.“

„Ve věznicích jsme strávili 89 a půl hodiny a bylo to velmi poučné,“ řekl Čtvrtníček internetovému portálu iDnes po skončení turné. „Člověk tam jede se smíšenými pocity. Je v tom hodně tísně, ale potřeť jsme už u vstupní prohlídky žertovali. My si to ale odehráli a odjeli v krásné podnapilosti do Prahy. Když člověk přimhouří oči a představil si, že tam zůstane

pět sedm let, byl to zvláštní pocit.“

Je však třeba přiznat, že ohlasy na Altoids tour nebyly jen pozitivní. Námitky by se daly shrnout zhruba do dvou skupin. První se obrací k jazyku hry, který rozhodně není salonní. Co naplat, reprodukce odposlechů z fotbalové úplatkářské aféry se tak trochu staly českým folklorem, různé úryvky se na chvíli zařadily mezi populární fráze a nezbyvá než při-

znat si, že českou zábavou dnes nehýbou intelektuální satirické šlehy ani werichovská mateřština. K mile haškovskému pohrávání si se slovíčky na hranici obecné češtiny a vulgarismu má ovšem Ivánek přece jen daleko.

„Bylo to příjemné zpestření. Věděl jsem, že je tam hodně sprostých slov, ale až tak drsné jsem to nečekal,“ přiznal po skončení představení Mladé frontě Dnes vězeň, který si odpýkává svůj trest ve Věznici Rýnovice.

Podstatnější je však druhá skupina námitek, poukazující na způsob vzniku show. Jakkoli je to v Česku v posledních letech stále obvyklejší, překračuje zveřejňování částí neveřejných vyšetřovacích spisů (a právě tak se úryvky odposlechů dostaly na veřejnost) hranice zákona.

Na závěr turné připravili protagonisté v budově Městského soudu v Praze dvě mimořádná představení, jejichž výtěžek by měl putovat na konto Konfederace politických vězňů. „Když jsme hráli pro vězně, kteří si sedli po právu, protože něco udělali, přišlo nám přirozené uspořádat představení pro veřejnost a výtěžek věnovat těm, kteří trpěli ve stejných podmínkách jen díky zvláštnímu režimu,“ vysvětlil svůj záměr podle portálu iDnes Čtvrtníček.

kmit

Příprava, průběh, obsah a vyhodnocení služební zkoušky

S nabytím účinnosti zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů, se změnily podmínky pro zařazení příslušníků do služebního poměru na dobu neurčitou. Služební poměr příslušníka má dvě etapy. První etapa je služební poměr na dobu určitou v rozsahu tří let. Do této etapy je zařazen každý nově nastupující příslušník. Do služebního poměru na dobu určitou v trvání jednoho roku se zařazuje příslušník, který již byl ve služebním poměru příslušníka bezpečnostního sboru nebo vojáka z povolání a jehož služební poměr trval alespoň tři roky. Účelem první etapy (služebního poměru na dobu určitou) je ověřit způsobilost příslušníka k výkonu služby.

Do druhé etapy, tj.: služební poměr na dobu neurčitou, se dostane příslušník na základě úspěšného složení služební zkoušky. Tato zkouška se vykonává před uplynutím doby určité a jejím účelem je ověřit teoretickou a praktickou způsobilost k výkonu služby.

Zákon o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů (z. č. 361/2003 Sb.) v §12 upravuje základní náležitosti služební zkoušky. Způsob přípravy na služební zkoušku, obsah služební zkoušky, její průběh, hodnocení a ukončení stanovila vláda nařízením č. 506/2004.

Dle nařízení generálního ředitele č. 91/2006 o organizaci služební zkoušky ve Vězeňské službě České republiky je určeno, že služební zkoušky ve Vězeňské službě ČR organizačně zajišťuje a provádí Institut vzdělávání ve Stráži pod Ralskem.

Všichni příslušníci, kteří mají vykonat služební zkoušku, jsou povoláni rozhodnutím ředitele Institutu vzdělávání VS ČR. V den konání se soustředí v aule institutu, kde všechny příslušníky konající zkoušku přivítá ředitel institutu nebo jeho pověřený zástupce. Zde jsou studenti informováni o vlastním průběhu služební

zkoušky a také jim je představena zkušební komise. Jmenovaná komise je tříčlenná a je složena z předsedy komise (ředitel organizační jednotky) a ze zkoušejících (učitel služebních předmětů z institutu a vedoucí oddělení vězeňské a justiční stráže z určené organizační jednotky).

Služební zkouška má písemnou, ústní a také praktickou část. Písemnou část zkoušky tvoří test, který obsahuje 24 otázek. Každá otázka má tři možné odpovědi, z nichž je správná pouze jedna. Příslušník musí odpovědět správně minimálně na tři čtvrtiny otázek (tj. 16 otázek musí mít správně). Doba na vypracování testu je 60 minut. Otázky v testu jsou rozděleny do osmi témat (příloha č. 1) dané nařízením vlády č. 506/2004.

Jsou to:

1. Ústavní pořádek České republiky (Ústava, Základní listina práv a svobod)
 2. Služební poměr příslušníků bezpečnostních sborů (z. č. 361/2003 Sb.)
 3. Integrovaný záchranný systém a krizové řízení (z. č. 293/2000 Sb., z. č. 240/2000 Sb.)
 4. Trestněprávní a správní odpovědnost (z. č. 140/1961 Sb., z. č. 141/1961 Sb., z. č. 200/1990 Sb.)
 5. Ochrana utajovaných skutečností (z. č. 148/1998 Sb., z. č. 412/2005 Sb.)
 6. Ochrana osobních údajů (z. č. 101/2000 Sb.)
 7. Základní znalosti o Evropské unii (www.euroskop.cz, www.evropska-unie.cz)
 8. Základní znalosti zásad první pomoci
- V závorce je uvedena pouze základní studijní literatura k danému tématu

Po absolvování testu se koná ústní část, kde se prověřují znalosti příslušníka ze služebních předpisů upravujících činnosti příslušníka na místě služebního zařazení v bezpečnostním sboru. V této

části si každý příslušník vytáhne tři otázky ze 30 stanovených souborů. První otázka je zaměřena na znalosti ze zákona č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráži ČR, NGR č. 43/2006 o hlášení mimořádných událostí ve VS ČR, NGR č. 23/2005 ve znění NGR č. 29/2006, kterým se upravují pravidla vystupování a pořadová příprava ve VS ČR. Hlavní důraz je kladen na základní povinnosti a oprávnění příslušníků a povinnosti dodržování hlášené služby. Druhá otázka je podle funkčního zařazení příslušníků v dané organizační jednotce. Rozlišuje se: dozorce, strážný a strážný justiční stráže.

- U dozorce je kladen důraz na znalosti základních norem z výkonu dozorcí služby, jako je zákon o výkonu trestu odnětí svobody (zákon č. 169/1999 Sb.), řád výkonu trestu odnětí svobody (vyhláška č. 345/1999 Sb.), zákon o výkonu vazby (zákon č. 293/1993 Sb.) a řád výkonu vazby (vyhláška MS č. 109/1994), NGR č. 82/2006 o předcházení a odhalování násilí mezi obviněnými a odsouzenými, NGR č. 26/2006 (ve znění NGR č. 60/2006, NGR č. 79/2006), kterým se stanoví úkoly občanských zaměstnanců a příslušníků VS ČR při zabezpečování VTOS, a NGR č. 44/2006, kterým se stanoví úkoly občanských zaměstnanců a příslušníků VS ČR při zabezpečování výkonu vazby.

- U strážného je kladen důraz především na povinnosti strážných na jednotlivých strážných stanovištích podle NGR č. 11/2006 a dále na povinnosti velitelů eskort a členů eskort při zajišťování těchto činností vyplývajících z výše uvedeného nařízení generálního ředitele a ML Ř OVaJS č. 35/2006, kterým se upravuje postup při dopravní nehodě služebního vozidla eskortujícího vězněné osoby.

- U strážných justiční stráže je kladen důraz na povinnosti vyplývající ze zákona č. 555/1992 Sb., NGR č. 11/2006 a IMS čj.:

500/2002, o zásadách zabezpečení justičních objektů, Občanský soudní řád č. 99/1963 Sb. a dále metodický list MS č.j.: 249/2000-SOBR, upravující postup při kontrole osob vstupujících do budov soudů a státních zastupitelství a Ministerstva spravedlnosti ČR.

U všech zákonů, předpisů, nařízení se vždy chápe dané platné znění v době konání služební zkoušky. Pokud některá zde vyjmenovaná nařízení budou nahrazena jinými, platí vždy ve znění pozdějších předpisů.

Poslední vylosovaná otázka u všech příslušníků, bez rozdílu funkčního zařazení, je praktickou částí služební zkoušky. Skládá se především z manipulace se všemi zbraněmi používanými ve Vězeňské službě ČR (nabití, vybití, rozložení, složení), z praktického použití donucovacích prostředků na figurantovi, z provádění preventivních prohlídek, kontroly balíků a znalosti zásad první pomoci. Doba přípravy na ústní část zkoušky je maximálně 30 minut. Doba ústního zkoušení je také maximálně 30 minut. Po ukončení ústní části zkoušky následuje druhá část praktické zkoušky. V této části praktické zkoušky se ověřuje fyzická zdatnost příslušníka (dřepy, kliky, lehy – sedy, běh).

Každá část zkoušky se hodnotí samostatně, a to slovy „vyhověl“ či „nevyhověl“. Příslušník vykonávající zkoušku je seznámen v den konání zkoušky předsedou komise s hodnocením. Pokud některý příslušník nevyhoví v některé části zkoušky, má možnost zkoušku opakovat. Opakuje se pouze ta část, kde nevyhověl, nikoliv celá služební zkouška. Příslušník, který ukončí zkoušku s celkovým hodnocením „vyhověl“, dostane od předsedy komise písemné osvědčení o úspěšném vykonání služební zkoušky.

Vyhodnocení služebních zkoušek
Jak již bylo uvedeno výše, Institut vzdělávání VS ČR ve Strážci pod Ralskem organizačně zajišťuje a realizuje služební zkoušky. Služební zkoušky se zde vykonávají od 1.1. 2007.

Nedostatky
V prvních měsících realizace služebních zkoušek se projevovaly

u příslušníků nedostatky ve znalostech předpisů a nařízení, které byly novelizovány nebo nesouvisely s jejich služebním místem. Příslušníci prokazovali pouze znalosti získané na místě služebního zařazení, na kterém byli v době skládání služebních zkoušek. Někteří se domnívali, že jde pouze o formální akt. Ředitelé a lektori-instruktoři pro celoživotní vzdělávání se začali postupně zabývat připraveností těchto příslušníků ke zkoušce. Můžeme potvrdit, že se již projevilo zlepšení jak v teoretické, tak v praktické přípravě. Vedení institutu si je vědomo, že jde o novou formu prověřování vědomostí a služebních dovedností, která tu zatím nebyla, ale i tak je nezbytné, aby příslušník VS ČR byl připraven řešit každou situaci, a to bez ohledu na své funkční zařazení.

K přetrvávajícím nedostatkům lze zařadit následující:

- Chybí znalost obecně platných právních předpisů, které upravují výkon služby v daném bezpečnostním sboru. Drtivá většina příslušníků dokáže u služební zkoušky reagovat pouze na otázky týkající se jejich výkonu služby na daném služebním místě, nikoliv v celém kontextu jejich činnosti. (Např.: Kdy příslušník není povinen zakročit či kdy může požádat kohokoli o pomoc, viz zákon č. 555/1992 Sb.). Projevují se také vážné nedostatky v komunikaci příslušníků. Nedokážou rozlišit komunikaci s vězněnou osobou (např.: příkaz příslušníka vězněné osobě zní - mohl byste prosím) a komunikaci s osobou vcházející do střeženého objektu (např.: vulgární slova, agresivní jednání).
- U dozorců se objevuje nejčastěji problém s dozorčí službou, která je rozdílná ve výkonu trestu odnětí svobody a výkonu vazby. Dozorci, kteří vykonávají službu v oddělení výkonu vazby, neznají problematiku výkonu služby v oddělení výkonu trestu odnětí svobody a naopak.
- U strážných se nejčastěji objevuje problém neznalosti jiných strážných stanovišť, než na která jsou zařazení (např.: strážný u hlavního vchodu do střeženého objektu).
- U strážných justiční stráže se objevují neznalosti dalších předpisů souvisejících s výkonem je-

jich služby, znalosti těchto příslušníků se zužují pouze na zákon č. 555/1992 Sb., a NGR č. 11/2006.

- V praktické části je to použití donucovacích prostředků (poutání), nedodržování bezpečnostních zásad při poutání, špatné přikládání donucovacích prostředků, nevhodná komunikace s figurantem při poutání a nedodržování bezpečnostních zásad. Nejčastěji jsou tyto nedostatky patrné především u příslušníků justiční stráže. Také rovněž manipulace se zbraněmi používanými ve Vězeňské službě ČR je u některých na velmi špatné úrovni. Jde především o zbraně, se kterými příslušníci během své služby nepřicházejí často do styku (brokovnice, signální pistole), ačkoliv se od každého příslušníka vyžaduje dovednost ovládání těchto zbraní. Někteří příslušníci přiznávají, že tyto zbraně měli naposledy v ruce před třemi roky, když byli povoláni do Základní odborné přípravy – A.

- Služební zkouška je také slavnostním aktem, který si zasluhuje náležitou vážnost a s tím spojenou řádnou upravenost a ustrojenost příslušníků. Vyskytují se bohužel i takové nedostatky, kdy příslušník přijede ve výstroji, ve které koná službu (např.: znečištěná nebo poškozená obuv, pomačkané či znečištěné kalhoty a košile) a neúplná výstroj (opasek), nebo mají opasky ověšeny klíči, řetězy, přívěsky apod.

Je zapotřebí, aby se lektor-instruktor pro celoživotní vzdělávání v jednotlivých organizačních jednotkách nezabýval pouze příslušníky, kteří jsou zařazení do Základní odborné přípravy – A, ale také příslušníky, kteří jsou zařazení do služebního poměru na dobu určitou a mají vykonat služební zkoušku. Měli by prověřit jejich teoretické znalosti z předpisů a nařízení a také jejich praktické dovednosti z použití donucovacích prostředků a manipulace se zbraní (trénovat praktický nácvik). Někteří lektori-instruktoři pro celoživotní vzdělávání aktivně přihlížejí u těchto zkoušek a dokážou velmi dobře připravit příslušníky. V některých věznicích a vazebních věznicích však tato spolupráce nefunguje a mnohdy ani lektor-instruktor neví, co se od příslušníka u služební zkoušky bude požadovat. Služební zkouš-

ky se mohou zúčastnit a sledovat jejich průběh. Mají možnost nahlédnout do písemných testů a možnost sledovat průběh ústních služebních zkoušek.

Každý funkcionář, který vysílá příslušníka na služební zkoušku, by měl mít přehled o kvalitě jeho připravenosti nejen z hlediska obsahového, ale i z hlediska formální upravenosti.

Každý rok se koná v Institutu vzdělávání Vězeňské služby ČR ve Stráži pod Ralskem pravidelné setkání všech lektorů-instruktorů pro celoživotní vzdělávání ze všech organizačních jednotek. Jedním z bodů tohoto instrukčně-metodického zaměstnání bývají právě služební zkoušky příslušníků.

Služební zkoušky se tak stáva-

jí vizitkou kvalitní profesionálně prováděné teoretické, ale i praktické přípravy, které se konají ve spolupráci s jednotlivými organizačními jednotkami VS. Proto je naším společným úkolem i nadále úzce spolupracovat nejen v oblasti přípravy nových příslušníků, ale i v přípravě adeptů služební zkoušky.

Institut vzdělávání VS ČR

Ministr na návštěvě věznice ve Světlé nad Sázavou

Ředitelka ženské věznice ve Světlé nad Sázavou Kamila Meclová by ráda získala objekt, v němž by si mohly odpykávat trest i matky s většími dětmi. Svým současným oddělením pro ženy s dětmi je světská věznice v republice unikátní. Svůj záměr ředitelka představila také ministru spravedlnosti Jiřímu Pospíšilovi, který do věznice zavítal koncem ledna při návštěvě kraje Vysočina, na níž ho doprovázeli Miloš Vystrčil a generální ředitel vězeňské služby Luděk Kula.

„Čtyřleté dítě již vnímá své okolí, a proto by mělo žít v prostředí bez mříží a drátů. Umístili bychom tam odsouzené matky v dohledu a dozoru, které by mohly z domku vodit své děti do školky a samy

pak jít do práce,“ vysvětlila Meclová.

Ministrovi představila pracovní tým vedoucích oddělení a činnosti, kterými se zabývá. Ve zkratce mu vypočetla život ve věznici před i za katrem. Seznámila ho také s přísnými kritérii výběru odsouzených matek s dětmi.

Meclová se dotkla také problému přeplněnosti věznic. Nabídla řešení v podobě půdních vestaveb, které by rozšířily ubytovací kapacitu až o 80 míst. Předala ministroví již zpracované předběžné studie. Náklady na toto řešení činí 15 milionů korun, což je výrazně méně, než by obnášela výstavba zcela nového pavilonu. Jde ale zatím jen o projekt, o kterém se jedná. Otázkou kromě jiného zů-

stává zajištění prostředků.

Ministr se podíval téměř do všech místností, kde si odpykávají trest matky s dětmi. Prošel si učebny školského vzdělávacího střediska, vstoupil však i do nejpřísněji střežené chodby oddělení výkonu kázeňských trestů. Prohlídku zakončil poslechem vystoupení vězeňské kapely.

Ministr všem přítomným poděkoval za profesionálně odváděnou práci a ředitelce vyjádřil plnou podporu pro uskutečnění jejích záměrů.

Ing. Eva Hodná

Informační boom

Vězeňský Informační Systém (VIS) v praxi

Vězeňský informační systém je jedno ze zásadních témat dotýkajících se celé vězeňské služby. Kolega Šnajberk z Oráčova k němu zpracoval pro loňskou mezinárodní konferenci ICEPS v Kroměříži velmi zajímavý příspěvek, a proto Vás s ním chceme seznámit také na stránkách Českého vězeňství.

-red-

Legislativně-koncepční rámec pro rozvoj informační a komunikační technologie (dále jen ICT) je v současnosti ve fázi optimalizace jak na všech úrovních jednotlivých organizačních jednotek, tak i komplexně v celé organizaci VS ČR.

S obdobným informačním systémem jsem měl možnost se seznámit na krátké pracovní stáži ve Walesu ve Velké Británii (Cardif) v roce 2006. Tamější provázanost přísně zabezpečené informační sítě mezi jednotlivými subjekty a institucemi spolupodílejícími se na resocializaci pachatele má ve svém konečném důsledku oprávněný podíl na míře efektivity a úspěšnosti zacházení s pachateli trestných činů v průběhu vlastního výkonu trestu odnětí svobody a ovšem i po jeho skončení. Tento aspekt je významným, pozitivně konsekvencním příznakem pro celou společnost, neboť svoji zásadní a charakteristickou měrou redukuje množství rizik, která

společnost mohou ohrožovat aktuálně i v budoucnosti.

První, v minulosti uskutečněné konkrétní kroky až po dnešní aktuální realizaci Vězeňského informačního systému (dále jen VIS) a ve spojitosti s prosazováním ideje provázanosti při sdílení a šíření informace o určitém vězeňském elementu byly uskutečněny v jisté podobě již v roce 2003, kdy byla Vězeňská služba ČR (dále jen VS ČR) celistvě zakomponována do „Seznamu subjektů kritické infrastruktury ČR celostátního významu“.

Smyslem postupného zavádění jednotlivých modulů VIS rozhodně nikdy nebylo vytvoření jakési vlastní individualistické virtuální sítě informací na jednotlivých organizačních jednotkách či mezi nimi navzájem, ale všechny dosavadní snahy při zavádění tak rozsáhlého informačně-technologického projektu VS ČR, jakým VIS bezesporu je, směřují právě k cíli provázanosti a integrace s ostatními státem zřízovanými a spravovanými institucemi, jako jsou například soudy, státní zastupitelství, policie, probační a mediační služba.

Všechny tyto instituce své určité informační databáze a software vlastní. Ovšem nelze spolehlivě tvrdit, že by navzájem mezi sebou byly sluchitelné a návazné z hlediska časové kontinuity ve vztahu k pachateli trestné činnosti. K tomuto koncepčnímu a z hlediska ochrany společnosti bezpečnostnímu prvku se VS ČR snaží přispět právě zaváděním integrovaného

a kompatibilního informačního systému.

Generální ředitel VS ČR 30. června 2006 schválil Harmonogram uvedení modulu Správy vězňů – VIS do rutinního provozu. Právě v ten okamžik se – ať již dobrovolně či nedobrovolně – všichni zaměstnanci a příslušníci oddělení výkonu trestu a stejně tak i správních oddělení na všech organizačních jednotkách v ČR stali nosnými pilíři nového informačního boomu ve VS ČR pro 21. století. Co vše, jaká námaha a úskalí tomu všemu předcházelo, přísluší hodnotit jiným, kompetentnějším osobám, než-li mně. Pokusil bych se pouze podělit o osobní a subjektivní zkušenosti a vyjádřit zprostředkovaně poznatky a dojmy dalších mých kolegů z věznic z ostrého provozu VIS.

Tak rozsáhlý informačně-technologický projekt s sebou i ve VS ČR zákonitě a nutně musel v začátcích přinést obtíže, svízele a další „dětské nemoci“ s tím spjaté. Tyto aspekty lze charakterizovat jako objektivně příčinné, ovšem jistou měrou i jako subjektivně laděné. I britští kolegové z věznic, soudů a probační služby mě shodně ubezpečovali, že ani jejich obdobně rozsáhlý informační systém se nebudoval snadno a krátce. Navíc i nyní, po několika letech ostrého provozu, trpí stále jistými nedostatky, které se v rámci možností trvale odstraňují a celkově vylepšují pro praktičtější a komfortnější užívání cílových uživatelů.

Zejména uvedený subjektivní lidský faktor se zdál být v začátcích praktického spuštění modulu

Správa vězňů významným brzdícím prvkem. Tento, v některých nikoliv ojedinělých případech, negativně působící lidský element v kombinaci s nevyhnutelnými průvodními znaky informačně-technologických chyb příslušného softwaru VIS si na sklonku roku 2006 vynutil vytvoření a následně průběžná jednání několika expertních pracovních skupin z vybraných specialistů našich organizačních jednotek.

Prioritním cílem a smyslem činnosti těchto členů pracovních skupin byla a i nadále je v jisté míře informační osvěta mezi zaměstnanci a příslušníky oddělení výkonu trestu (aktuálně však již i na dalších odděleních či referátech, a to v souvislosti s postupným náběhem dalších modulů systému - EKONOMIKY, ZAMĚSTNÁVÁNÍ). Neméně významnou roli sehráli členové těchto expertních skupin v oblasti nápravy chyb vzniklých v prvopočátcích vývoje VIS a zejména při uživatelském zdokonalení řady pracovních postupů, které naprosto neodpovídaly rutinní běžné praxi a v jistých ohledech nekorelovaly s příslušně platnou legislativou a normativy platnými ve VS ČR.

Především v některých generačně a služebně starších zaměstnancích a příslušnicích vyvolával „brutálně rychlý“ přechod od psacího stroje a papíru k LCD monitoru s ikonou VIS na ploše výraznou averzi k používání systému jako celku. Pro tento svůj postoj si jako hlavní i podpůrné argumenty brali jakoukoliv technologickou nedokonalost softwaru či odchylku od zavedených ručních zvládnutých praktik a postupů. V těchto svých subjektivně negativních lidských stanoviscích mimo jiné významnou měrou přeceňovali kupříkladu fakt, že pracovní postupy v rámci jednotlivých operací, které musí k danému vězni a k dané události elektronicky zpracovat a zaznamenávat, jsou časově příliš zdlouhavé, logicky nepochopitelné a berou jim jejich čas na aktivní činnosti s vězni.

Naše věznice nebyla v tomto ohledu výjimkou a domnívám se, že ani jinde, v dalších organizačních jednotkách v ČR, tomu nebylo jinak. Ovšem s postupem času a především díky neustálému (byť připouštím, že někdy opravdu pomalému) vylepšování funkcionalit

jednotlivých pracovních postupů ve prospěch koncového uživatele se procentuální zastoupení těchto zaměstnanců významnou měrou snižuje a argumenty jim docházejí.

S narůstajícím zdokonalováním a optimalizací informačního systému VIS jako celku a softwarově zjednodušujícími workflows postupy pro běžného řadového uživatele v praxi se již dá v relativně krátkém časovém období přistoupit k následné fázi, kterou by měla být právě v úvodu zmiňovaná, prozatím však skrytá možnost VIS.

Tímto krokem by mělo být informačně korektní, validní a bezpečné propojení se na další zabezpečené informační databáze jiných subjektů či další specializované programy. V tomto směru na okraj uvedu, že v současném období je na některých vybraných organizačních jednotkách a střediscích probační a mediační služby pilotován specializovanější projekt s názvem SARPO 1, a to včetně příslušného softwarového hodnotícího programu.

Jeho nejpodstatnějším významem a obsahem je objektivní zachycování dat a informací ve spojitosti s vazbou na dynamické a statické faktory při vyhodnocování potenciálních rizik pachatelů trestné činnosti, a to jak v průběhu vlastního trestu, tak i po jeho skončení. Nelze rozhodně opomenout, že finanční zdroje i lidský potenciál vložený do takto rozsáhlého informačního projektu hrají a

v budoucnu budou i nadále sehrávat významnou roli a prim pro úspěšné a trvalé používání nové technologické infrastruktury poskytující informace a databázi k vězněným osobám.

Neustálé vylepšování softwaru, denní aktualizace, datové translace, obměna jednotlivých informačně-technologických prvků na organizačních jednotkách nebo uzlových centrech, to vše, stejně tak jako celá řada dalších více či méně skrytých souvislostí spojených s provozem VIS, s sebou trvale přináší finanční náklady a požadavky. Nelze se jim vyhnout, neboť jsou k vlastnímu chodu nutné. Ovšem domnívám se, že je lze významnou měrou druhotně snižovat, a to v relativně krátkém časovém horizontu. S přihlédnutím k minulosti je

obzvláště v současném období a v této kritické fázi náběhu jednotlivých modulů VIS velice nezbytné a důležité koordinovat a dále pak komparovat připravované, ovšem i ty již platné legislativní procesy a metodické pokyny s konkrétními pracovními postupy ve VIS.

Prvotní, viditelný a relativně rychlý efekt či užitek plynoucí z každodenního používání VIS pro běžného uživatele by měl v konečné fázi přinášet daleko méně písemné agendy a tiskových výstupů z jednotlivých operací k určitému vězni, čímž dojde i ke snížení ekonomické kancelářské zátěže. V této počáteční fázi optimalizace se současný vězeňský informační systém právě nachází, a je proto nezbytné vyvíjet maximální úsilí ve všech oblastech směřujících k výrazné eliminaci rozbuje písemné agendy. Tento krok úprav legislativně-metodických změn ve spojitosti s korektně zadávanými validními daty k vězni, spolehlivě zabezpečenou ochranou zadaných dat a jednoduchými uživatelskými pracovními postupy v konečné fázi přinese výrazný úbytek povinných tiskových výstupů či povinné dokumentace spjaté s konkrétním vězněm.

Odpovídajícím konkrétním příkladem těchto již uskutečněných změn může být například komplexní problematika povolování telefonického hovoru vězněné osobě. V praktické podobě jde o velice rychlý, uživatelsky přiznivě jednoduchý schvalovací proces bez výrazné písemné agendy. Z hlediska ověřitelnosti a statistické kontroly lze informace jednoduše získat z VIS.

Obdobně tak lze hovořit i o dalších rutinních činnostech, jakými jsou například korespondence vězně, balíčky či případně hodnocení jeho účasti při plnění programů zacházení. Prozatím však nelze zcela relevantně konstatovat, že by všechny v současnosti nabízené možnosti VIS při vkládání informačních dat byly v souladu jak s legislativou a metodikou, tak i s běžnou reálnou praxí ve věznicích.

Z těchto důvodů je tedy i nadále nezbytné stále vést některou nadále sice platnou, nicméně dnes již pouze podpůrnou písemnou agendu k vězni. Cílem a úkolem nás všech zapojených do VIS je

zamýšlet se nad simplifikací jak legislativními, tak i uživatelskými, a docílit tak v této prvotní fázi optimalizace VIS minimalizování písemné agendy a tuto transformovat do podoby elektronické. V této souvislosti snad jenom krátká odbočka, kdy obdobný proces elektronizace českého soudnictví a projekt informační transkripce byl představen tiskovým odborem ministerstva spravedlnosti pod příznačným názvem e-Justice, jehož prvními aplikacemi jsou elektronická podatelna (e-Podatelna) a aplikace Info Soud. Následně již nebrání nic v cestě a relativně snadno může následovat sekundární fáze VIS, kterou by měl být a bude proces plynulé integrace s dalšími složkami a institucemi participujícími na osobě, respekti-

ve pachateli trestné činnosti. Orgány činné v trestním řízení, soudy všech instancí, probační a mediační služba, cizinecká policie, Institut pro kriminologii a sociální prevenci, stejně tak jako celá další široká plejáda zde nevyjmenovaných subjektů spolupodílejících se na resocializaci a minimalizaci recidivujícího jednání pachatele trestné činnosti, bude moci získat a čerpat z informační databáze velice rychle tu či onu konkrétně požadovanou informaci v reálném čase a především pak bez výrazně přebujelé administrativní činnosti s tím spojené.

Vážení přátelé a kolegové
Dovolte mi, abych vyslovil závěrečné motto a nosnou myšlenku celého mého příspěvku. „Svět se

čím dál více zrychluje, informací je obecně neustále více a i my všichni, kteří pracujeme nejen v oblasti vězeňství, se s nimi musíme náležitě rychle, operativně a především efektivně vyrovnat. Jenom díky tomu mají význam a jsou tím smysluplné. Všichni lidé angažovaní v resocializaci pachatelů by měli mít přece zájem o svět sice rychlý, avšak pro všechny z nás bezpečný! Jedním z prostředků ulehčujících nám práci v tomto kontextu, by měl být i tento nový a z hlediska času mladý „rozvíjející se Vězeňský informační systém – VIS“.

*npor. Mgr. Miloš Šnajberk
zástupce vedoucího odd.výkonu
trestu věznice Oráčov*

MÍROV - Již téměř rok pracují odsouzení v nové výrobní hale, která byla ve Věznici Mírov slavnostně otevřena v červnu 2007.

Jednou z největších zakázek bylo vybavení olomoucké pobočky Krajského soudu v Ostravě. Náročná rekonstrukce změnila původní objekt tiskařských závodů na moderní soudní budovu. Nábytkem se vybavovaly nejen kanceláře pracovníků soudu, ale rovněž jednací místnosti. Podle záměru a návrhu architekta byla jednotlivá podlaží soudu řešena v různých barvách (červená, oranžová, žlutá, modrá a šedá). Celková hodnota zakázky včetně subdodavatelských prací činila s DPH téměř 24 milionů Kč.

Další zakázkou je například vybavení ministerstva zdravotnictví v Praze, dokončena již byla i zakázka pro Okresní soud v Bruntále a celá řada drobnějších zakázek zejména pro orgány státní správy – například soudy a státní zastupitelství.

Ve výrobní hale nyní pracuje 30 odsouzených (zařazeno jich zde

Výroba nábytku ve věznici Mírov

může být až 50).

„Samozřejmě, že i nová výrobní hala má své ‚mouchy‘. Ale určitě je tady práce příjemnější. Jsou tu větší prostory, vybavení je fakt dobré. Problém je jen s kouřením, protože je tady zákaz kouření. Kuřáci si mohou zapálit jen tak dvakrát či třikrát za směnu,“ řekl jeden z odsouzených, který na pracovišti „Nábytek“ pracoval již dříve, a zná tedy dobře podmínky původních malých dílen. Práce pod větším dozorem mu nevadí: „To není vůbec žádný problém.“ Zaměstnanost odsouzených se na Mírově v současnosti pohybuje kolem 63,2%, což je pro věznici,

kde odsouzení nemohou za práci jezdit mimo její objekt, velmi slušný poměr. Za tímto vysokým číslem je potřeba vidět každodenní snahu všech pracovníků oddělení zaměstnávání vězňů osob o co nejlepší výsledky. Že to mnohdy není jednoduché, o tom by mohli všichni vyprávět.

Magda Petříková

Kazuistické studie z etopedické praxe využití projektivní metody při práci s delikventy.

Sběr diagnostických údajů o odsouzených formou kazuistických studií není v prostředí Vězeňské služby ČR dosud zcela běžný. Takto získané poznatky však etopedičtí a terapeutičtí specialisté i pracovníci dalších pomáhajících profesí mohou následně využít pro lepší výběr specifických speciálněpedagogických a terapeutických aktivit v rámci individuálních programů zacházení s delikventy. V současné penitenciární praxi je zřejmá citelná potřeba uplatňování většího počtu metod umožňujících lepší poznání osobnosti jednotlivce (Fischer, 2006). Lepší poznání osobnosti má přímý vztah k následnému ovlivňování delikventních osob s cílem dosáhnout korekce v jejich vzorcích chování.

Jsme si vědomi skutečnosti, že každá osobnost je jedinečná a také působení na konkrétního jedince vyžaduje stejně jedinečný přístup. Aplikace idiografického přístupu je ve forenzní praxi

jedním ze základních východisek (Balcar, 1987). V další části textu předkládáme rozbor vybraných kazuistik na základě použití projektivní metody – kresby stromu. Tuto metodu lze doporučit jako vhodný doplněk nabízející bližší poznání individua. V některých případech je prognóza dosažení změn v chování možná pouze teoreticky. I to umožňuje uvedená metoda poodhalit a stanovit jiná východiska pro další práci, jak se pokusíme naznačit ve třech ukázkách.

V rámci uvedených kazuistických studií jsme použili projektivní metodu, tzv. Test kresby stromu (Baum test) dle K. Kocha, ve které se odrážejí aktuální psychické stavy, nálady, způsob prožívání, jakož i temperament jedince. Strom patří k nejstarším symbolům lidstva, objevuje se v mytologii a je symbolem archetypálním. Jung o něm uvádí: „... a nelze se proto nijak zvlášť divit, že nevědomí dnešního člověka, který se

ve svém světě už necítí být doma a svůj život nemůže založit ani na již neexistující minulosti, ani na ještě neexistující budoucnosti, se opět vrací k symbolu stromu světa, který má kořeny v tomto světě a vyrůstá k nebesům a který je také člověkem. Dějiny symbolu vůbec líčí strom jako cestu a růst k neměnnému a věčně jsoucímu, které vzniká jen sjednocením protikladů a svou věčnou, již přítomnou existencí také sjednocení umožňuje. Zdá se, jako by člověk, jenž marně hledá svou existenci a činí z toho filosofii, znovu nacházel cestu zpět do onoho světa, v němž není cizincem, pouze skrze prožitek symbolické skutečnosti.“ Instrukce pro zadání testu K. Kocha zní: „Nakreslete jakýkoli strom kromě jehličnanu.“

V našem pojetí však strom není vnějším zadáním tématem, ale pakliže se spontánně objeví jako niterné téma, interpretujeme kresbu dle Kochova schématu.

Kazuistické studie:

Obrázek č. 1

Jde o spontánní malbu pruvěžněného jedince, kterou vytvořil bez zadání instrukce v cele pro příbylé vězně, kde byl umístěn samostatně. Symbol stromu, se kterým se jmenovaný zřejmě identifikoval, je umístěn na ostrově, který řeka neprostupně odděluje od lesa (společnosti lidí) a háje (společnosti nejbližších). Niterné téma izolace zřejmě ovládá jeho aktuální psychický stav. Kmen stromu, který dle K. Kocha reprezentuje pudovou podstatu, je zachycen ve své úplnosti, zatímco koruna, která reprezentuje duchovní sféru, je omezena formátem, a je tak násilně utata. Jedinec se zřejmě cítí nejen izolován, ale i výrazně omezen ve svých duchovních potřebách, perspektivách a plánech.

Etopedicko-terapeutický závěr:

Zaměřit se na frustrované duchovní potřeby. Nabídnout vzdělávací aktivity a vhodnou literaturu dle příslušných zájmů jedince.

Obrázek č. 2

Autorem kresby je pětadvacetiletý vězeň obviněný z trestného činu pohlavního zneužití.

Kresba vznikla dle metody „Aktualita“ na základě instrukce: „Zkusil byste výtvarně vyjádřit (namalovat, nakreslit) vaše současné pocity, nálady?“ V době kresby byl jmenovaný prvovězněný již čtyři měsíce ve vazební věznici. Kresbu doplnil prezentací: „Lidstvo by mělo mít radostný úkol přeměňovat zemi v ráj.“

Obsah kresby i její prezentace vykazují známky jakéhosi ideálu, jehož obsahem je sekularizovaná eschatologie. Ráj na zemi vykazuje znaky infantilní formy. U dospělých převládají dětské rysy jak při ztvárnění obličejů, tak figur. Pracovní prostor má charakter dětského pískoviště, které je striktně ohraničeno.

Izolovaný strom, zřejmě vrba, je v levé části ohraničen ostrůvkem trávníku a opět od vnějšího světa oddělen řekou. Letící pták, smě-

řující od osamělé vrby k infantilní ženě, může symbolizovat niterné fantazie nebo intuitivní ideje duchovní, tedy okřídlené možnosti sdělit poselství (navázání partnerského či sexuálního vztahu?).

Etopedicko-terapeutický závěr: Umístění pacienta do léčebného zařízení. Skupinová a individuální psychoterapie, možnost antian-drogenní medikace za účelem snížení sexuální apetence.

Obrázek č. 3

Autorem kresby je šestatřicetiletý vězeň obviněný z trestného činu vraždy, trpící sadistickou formou parafílie. Tato kresba vznikla spontánně bez jakékoli instrukce. Obsahuje dva stromy, které dominují, a lesnatou pahorkatinu. Přijmeme-li teoretická východiska K. Kocha obsažená v Baum testu, je dominantní strom umístěný vpravo (se kterým se zřejmě jedinec identifikuje). Tento strom má značně poškozenou korunu, tedy duchovní sféru, způsobenou nálety dravých ptáků. Tito dravci reprezentují impulzivní puzeň, které má kompulzivní charakter. Řečeno s Aristotelem: „Animální podstata dravce je mnohonásobně silnější než vegetativní podstata stromu, kdy kontrola NUS (koruna) je paralyzována animálním dravcem.“

Etopedicko-terapeutický závěr: Vzhledem k pregnančně výtvarně vyjádřené kompulzivitě chování se jako závěr nabízí umístění jmenovaného do detenčního ústavu. Vzhledem k tomu, že v současné době podobné zařízení u nás neexistuje, měl by být závěr považován za výzvu jak pro zákonodárce, tak pro vykonavatele státní moci. Mementem této kauzy budiž skutečnost, že jmenovaný spáchal trestný čin vraždy po útěku z lé-

čebny, kde měl soudně nařízenou ústavní léčbu.

Lepší poznání osobnosti delikventních osob je nezbytné pro účinnější práci pomáhajících profesí s těmito jedinci, jejichž vzorce chování lze označit za asociální či antisociální. Doporučovaná metodika je samozřejmě pouze jednou z řady dalších možností bližšího poznání osobnosti jednotlivce. Můžeme ji využívat v případě potřeby jako součást diagnostické baterie, jako doplněk k zjišťování kvalitativních aspektů týkajících se poruch chování. Dále pak k následné diferenciaci a volbě postupů zaměřených na

korekci nežádoucích vzorců chování a způsobu života. Metoda může být použita v souvislosti se speciálními přístupy, které spočívají v práci s estetickými hodnotami a jejich etickým podtextem. Zde lze doporučit studii autorů (Beránek, Blažek, Rajman, 2005) o psychodynamických aspektech výtvarných metod, které nejsou pouze prevencí symptomů senzorické deprivace. Cílem našeho příspěvku je případná inspirace pro ty, kteří se na práci s jedinci s poruchami chování podílejí.

*PaedDr. Karol Rajman
plk. Mgr. Petr Blažek
VV Teplice*

Ekologie a ekonomie spolu úzce souvisí

Ing. Minářová - hlavní důraz práce ekologa je kladen na třídění odpadu

Brno • Věznice a vazební věznice v ČR patří mezi organizace, které zaměstnávají stovky lidí a další stovky a tisíce jsou v těchto zařízeních umístěny ve výkonu vazby nebo ve výkonu trestu. Vazební věznice Brno tak například zajišťuje ubytování a podmínky pro práci více než 1200 lidí. Ekologie jako slovo řeckého původu, složené ze slov oikos = prostředí, dům, domácnost a logos = věda, však již není jen disciplínou o životním prostředí, ale současně je i významnou ekonomickou oblastí, zasahující do rozpočtu organizace. Jen pro ilustraci: v roce 2006 vyprodukovala Vazební věznice Brno téměř 303 tuny odpadů a za jeho odstranění zaplatila přes jeden milion korun.

Vězeňská služba ČR, respektive Vazební věznice Brno, tak jako každá organizace, je povinná plnit ustanovení příslušných zákonů, které se týkají ochrany životního prostředí. Pověřený zaměstnanec – ekolog tak ve věznici dohlíží na to a zajišťuje, aby veškerá činnost byla v souladu se zákonnými

mi předpisy, provoz věznice byl ohleduplný k životnímu prostředí a žádným způsobem nezhoršoval kvalitu ovzduší, vody a půdy ve svém okolí, neboť činností a pobytem velkého množství osob vznikají odpady, které je nutné odstraňovat a jejich množství pokud možno snižovat.

Funkce ekologa byla ve věznici a vazební věznici zřízena v polovině roku 2002. Zahrnuje nejen činnost týkající se odpadového hospodářství, ale i ochrany ovzduší a podzemních a povrchových vod před znečišťujícími látkami. Ekolog také ve zvýšené míře dbá na to, aby věznice pro potřeby zaměstnanců i vězňů nakupovala výrobky se symbolem „ekologicky šetrný výrobek“. Tuto značku totiž uděluje Ministerstvo životního prostředí ČR pouze těm výrobcům a výrobkům, které splňují vysoké požadavky ekologické a zdravotní nezávadnosti. Ekolog tak kromě jiného zpracovává například vnitřní předpisy v oblasti ochrany životního prostředí nebo havarijní plány pro případ úniku závadných látek do životního

prostředí.

Ve Vazební věznici Brno funkci ekologa od samotného počátku vykonává Marie Minářová. Pracuje zde také jako vodohospodář a v případě potřeby zastupuje stavebního technika. Ke své práci říká: „Dříve jsem se ekologii věnovala asi jako každý jiný spotřebitel, ale poté, co jsem se začala touto oblastí zabývat profesionálně, mě práce zaujala.“ Vazební věznice Brno má i svá specifika, a tak zde ekolog musí řešit také otázky, týkající se odstraňování zdravotnického odpadu z vězeňské nemocnice.

Hlavní důraz práce ekologa je podle Minářové v současnosti kladen na třídění odpadu s cílem separovat jednotlivé komodity, které se dále využívají. Ceny za odstraňování odpadu se totiž každoročně navyšují a lze předpokládat, že z důvodu zvýšení cen energií a zavedení mýtného tomu nebude jinak ani v dalších letech. Ideální stav, kdy je možné třídit odpad okamžitě, je zajištěn v administrativní budově, kde mohou administrativní pracovníci ihned separovat papír a PET láhve do kontejnerů na chodbě. Toto řešení, které někdy naráží na pohodlnost zaměstnanců a je spíše záležitostí osobního přístupu každého jednotlivce, se ale zatím více mívá účinkem u vězňů osob. PET láhve z celé věznice jsou pak shromažďovány do žlutého kontejneru na dvoře, papír a kartony jsou shromažďovány a lisovány do balíků, železný materiál je vyvážen ke zpracovateli odpadu, barevné kovy jsou tříděny, stavební suť ukládána do kontejneru a odvážena na skládku nebo k recyklaci atd. Po vytrídění tak končí některé materiály ve spalovně, na skládce, u zpracovatele nebo v chráněné dílně. Finanční přínos za vytríděné suroviny, který putuje do státního rozpočtu, představoval v roce 2006 sice „jen“ částku téměř 17.000 korun, je ale potěšitelné, že letošní suma bude vyšší.

Podobné úkoly stojí i v oblasti vo-

dohospodářství, kde se ve Vazební věznici Brno daří hledat rezervy a úspory energie a vody např. instalací tlačných úsporných ventilů, úsporných sprchových hlavíc, dávkovači nebo včasným odhalením a opravou protékajících kohoutků.

Funkce ekologa rozhodně nepatří ve věznici k těm nejznámějším, svou důležitost však rozhodně má. Nakonec nejen o ekologii jsem si s Ing. Marií Minářovou povídala:

Absolvovala jste v souvislosti s touto specifickou profesí nějaké odborné vzdělání za účelem zvýšení kvalifikace?

„Stejně jako moji kolegové jsem v souvislosti s činností ekologa absolvovala roční kurz ve Stráži pod Ralskem pod názvem Podnikový ekolog, který byl zakončen závěrečnou prací. Svou práci jsem zaměřila právě na specifickou oblast odstraňování zdravotnického odpadu ve Vazební věznici Brno. Každý rok si také své vědomosti doplňuji účastí v týdenním kurzu.“

Jak se promítla činnost ekologa do Vašeho soukromého života? Pozorujete nějakou profesionální deformaci v tomto smyslu? „Najednou si více uvědomuji, že při nákupu v obchodu si všímám také etiket a označení výrobků, kdy například upřednostňuji spotřebiče s nižší spotřebou a podobně. Je vidět, že ekologie postupně nabývá všude na své důležitosti, a tak mě letos například v Chorvatsku překvapilo, že odpad zde třídí nejen místní obyvatelé, ale

odpadní nádoby na třídění byly umístěny už i na pláži.“

Čím může být ekologie zajímavá pro ostatní?

„Ekologie je oblast, které se týká všech lidí planety, i když si to v přímé souvislosti třeba neuvědomují. Mně osobně přináší práce i dobrý pocit z toho, že něco dělám pro to, aby moje děti a hlavně vnuci měli zachovalou přírodu, nemuseli chodit na ulici v maskách a na zvířata se nedívali jen v ZOO nebo v televizi.“

Co byste si přála, aby se změnilo v souvislosti s touto profesí?

„Ekologie je v první řadě hlavně o osobním přístupu jednotlivců, takže bych si přála jednoznačně odpovědnější přístup lidí. Situaci by také určitě prospělo investovat více finančních prostředků a prospěšné by určitě bylo i upevnění postavení ekologa v organizačních jednotkách.“

PhDr. Soňa Haluzová

Projekt „Nová příležitost“

V roce 2007 podalo Generální ředitelství Vězeňské služby České republiky v rámci programu JPD 3 žádost o schválení projektu nazvaného „Nová příležitost - Integrace a příprava osob opouštějících zařízení výkonu trestu na začlenění do společnosti prostřednictvím trhu práce“. Tento projekt prošel úspěšně schvalovacím řízením a pod registračním číslem CZ 04.3.07/2.1.01.3/3024 byl na podzim loňského roku zahájen. Projekt je spolufinancován ze státního rozpočtu České republiky, Evropského sociálního fondu a

z rozpočtových prostředků hlavního města Prahy. Celková poskytnutá finanční dotace projektu činí 3,9 milionu Kč.

Projekt „Nová příležitost“ spadá pod opatření 2.1. Integrace specifických skupin obyvatelstva ohrožených sociální exkluzí – Přímé služby napomáhající integraci do společnosti prostřednictvím trhu práce pro příslušníky znevýhodněných skupin a ohroženým sociální exkluzí. Je v souladu se specifickými cíli a cílovými skupinami, které jsou v daném opatření uváděny.

Smyslem projektu je zlepšovat podmínky pro plynulý přechod odsouzených do občanského života a poskytovat jim potřebnou pomoc k tomu, aby po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody byli lépe připraveni na samostatný a společensky žádoucí způsob života. Cílem projektu je připravovat odsouzené na stále složitější situaci na trhu práce a další možná rizika snižující šance úspěšné reintegrace do společnosti. Projekt lze chápat jako součást sekundární a terciární prevence. Cílovou skupinou jsou tzv. mladí odsouzení a odsouzení předdůchodového věku, muži bez ohledu na etnikum; ženy bez ohledu na etnikum s preferencí mladých žen a žen předdůchodového věku, kterým se blíží konec trestu či možného podmíněného propuštění. Cílovou skupinou jsou tedy osoby znevýhodněné při vstupu na trh práce z důvodu sociální situace, věku a ztráty nebo absence pracovních návyků. Ze zaměření projektu a složení cílových skupin je patrná jednak preference k přístupu rovných příležitostí a jednak je

projektem také sledován vliv na udržitelný rozvoj i na vytváření informačních technologií.

Projekt klade důraz na prevenci nezaměstnanosti a jeho zaměření vyplývá z dosavadní praxe a zkušeností odborníků z oblasti penitenciární a postpenitenciární péče. Tyto zkušenosti ukazují, že při reintegraci odsouzených do společnosti, včetně úspěšného návratu na trh práce, odsouzené nejvíce limitují důsledky obou složek prizonizace (institucionalizace, ideologizace), nízká míra motivace a iniciativy při získání zaměstnání, absence dovednosti orientovat se a dlouhodobě se udržet na trhu práce, negativní postoj k práci, absence pracovních návyků a specifických profesních vědomostí, absence praktických životních dovedností, narušené, nestabilní či „nulové“ sociální zázemí a dlouhodobá izolace od přirozeného prostředí.

Doba trvání projektu je 24 měsíců, faktická realizace projektu byla zahájena 1.9.2006, ukončení projektu je datováno k 31.8.2008. Na základě nastavení programu JPD 3 lze projekt realizovat pouze na území hlavního města Prahy. Z tohoto důvodu byly pro realizaci projektu vybrány Vazební věznice Praha – Ruzyně a Vazební věznice Praha – Pankrác.

Zajištěním realizace projektu byl generálním ředitelem Vězeňské služby České republiky pověřen realizační tým projektu. Vedoucím projektu je vedoucí psychologického pracoviště odboru výkonu vazby a trestu GR Eva Biedermannová, koordinátorem projektu je metodik odboru výkonu vazby a trestu GR Michal Petras, ekonomickým koordinátorem je vedoucí oddělení rozpočtu GR Jiří Mandys, realizátory projektu jsou Radek Kutiš z Vazební věznice Praha – Pankrác a Gábina Kulhánková z Vazební věznice Praha – Ruzyně. Dále se na projektu podílejí Jarmila Nečasová, která zabezpečuje vedení personální a mzdové agendy související s realizací projektu a Ivana Bořkovcová, jejímž úkolem je zajišťovat činnost referenta organizačně-technické a majetkové správy majetku určeného k realizaci projektu. Zpracováváním projektového internetového portálu byl pověřen

zaměstnanec odboru informatiky Radek Zajíc.

Projekt je nastaven na podmínky a kapacity obou vazebních věznic. Je tvořen různě zaměřenými rekvalifikačními kurzy a takzvaným Reintegračním klubem. Ve vazební věznici Praha – Pankrác jde o kurzy „Rekvalifikační kurz svařování - „Základní kurz svařování v ochranné atmosféře CO₂ (135W01Z-M1)“, „Základní kurz svařování plamenem (311W01Z-G1)“ a „Základní kurz svařování elektrickým obloukem obalenou elektrodou“, dále o „Rekvalifikační kurz informačních technologií“ a „Reintegrační klub“, ve vazební věznici Praha – Ruzyně jde o kurzy „Vazba a aranžování květin“ a „Masér pro sportovní a rekondiční masáže“ a rovněž o „Rekvalifikační kurz informačních technologií“. Všechny kurzy jsou akreditovány na ministerstvu školství. Realizátoři jednotlivých kurzů byli vybráni na základě výběrového řízení. V souladu s nastavením projektu byly zapojeny pouze firmy a organizace s příslušnými zkušenostmi, oprávněními a akreditacemi.

Projekt je nastaven na počet odsouzených, kteří se budou připravovat v daném období na propuštění. Počítá se s tím, že v rámci „Reintegračního klubu“ bude menší část přípravy na propuštění vykonána ve věznici a větší, zásadnější část po propuštění na svobodu. Tento krok je snahou o snížení rizika neúspěšnosti projektu z důvodu „střetu odsouzených s realitou“ po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody.

V současné době již byly všechny kurzy zahájeny a v některých případech, například kurz „Vazba a aranžování květin“ a kurz „Rekvalifikační kurz svařování“, byly již závěrečnými zkouškami a vydáním osvědčení ukončeny první běhy kurzů.

Do jednotlivých aktivit projektu bude v průběhu jeho dvouletého období celkem zařazeno 140 odsouzených mužů a 56 odsouzených žen.

Vězeňská služba České republiky vkládá do projektu nemalé úsilí a chce maximálním způsobem využít příležitost ve větší míře participovat na přípravě odsouzených na propuštění a na propojení penitenciární a postpenitenciární péče.

PhDr. Eva Biedermannová

Bolest vězení

„Vykoupením tajemné viny byla jim bolest a práce.“

Otokar Březina ve sbírce Stavitelé chrámu

Velký básník českého symbolismu ve svém díle předjímal mnohé. Zřejmě však netušil, že jeho verš z básně, která dala název celé sbírce, bude po více než sto letech i takto pochopen a interpretován. Jde o mistrně vyjádřený algoritmus optimálně se odvíjejícího procesu vnitřní osobnostní přeměny člověka, který spáchal zločin, řádný soud mu uložil trest a jeho skutečným odpykáním se reintegroval do svobodné společnosti.

Moderní penologie je definována jako věda o systému soudně ukládaných trestů a procesu jejich účinného vykonávání. Evropské demokratické země nepoužívají trest smrti. Mají pro toto rozhodnutí přinejmenším tři dobré důvody:

1. nacházení nenapravitelných následků možných justičních omylů, a to zejména po aplikaci poznatků o DNA v kriminalistice,
2. naopak nenalezení signifikantních korelací (statisticky významných souvislostí) absolutního trestu k žádoucí regulaci nejzávažnější trestné činnosti,
3. křesťanskou humanizační tradici významně postupující soudobé etické paradigma.

Proto na starém kontinentě zůstává nejzávažnějším trestem odnětí svobody. Nutně tedy jádro, těžiště penologie tvoří teorie vězeňství.

Vedle ní je zastoupena a dnes (výzkumem i urychleným zaváděním do praxe) akcentována teorie alternativních trestů, tj. těch, které nejsou spojeny s uvězněním (nejznámější z nich jsou peněžitý trest – pokuta a trest obecně prospěšných prací).

Trest (a uvažujeme nadále především o odnětí svobody) bývá charakterizován jako újma, bolest v některé ze svých podob, záměrně způsobená provinilci. Bolest je atributem, charakteristickým znakem, nezbytnou vlastností trestu. A ztráta svobody zasahuje člověka velmi bolestně (jistěže se vyskytují zločinci s již devastovanou osobností, u nichž s fenoménem bolesti nemůžeme počítat, a tudíž jejich pobyt za mřížemi plní přednostně funkci přímé ochrany společnosti slušných lidí). Bolest vězení je ovšem současně i šance, možný bod obratu na cestě životem. Pouze v bolesti se aktivitou subjektu ze špatného, porušeného, vytváří nové, lepší.

Vězněnému člověku trpícímu ztrátou svobody nejprve pomůžeme probudit vlastní svědomí a plně si uvědomit hanebnost, nehumánnost a protiprávnost spáchaného trestného činu (jde-li o vězně, který se nachází teprve ve výkonu vazby, ctíme až do pravomocného rozsudku soudu presumpci nevinu a zaměřujeme se spíše na

různé aspekty penitenciární psychohygieny). Dále ho motivujeme k upřímnému přijetí a vyznání viny, tj. k převzetí a přijetí osobní odpovědnosti za zločin a z toho vyplývajících praktických důsledků a povinností. Logicky musí následovat pokání. Rozumí se jím činy vedoucí na jedné straně k narovnání (úpravě zločinem narušených psychosociálních, finančních a jiných vztahů) mezi pachatelem a obětí (případně pachatelem a pozůstalými, jde-li o vraždu), na druhé straně k postupnému znovuzacheňování člověka se zločineckou minulostí do občanské společnosti.

Pracovna psychologa v prvním patře historického křídla budovy krajského soudu a vazební věznice v Českých Budějovicích je standardně vybavena k individuálnímu poradenství a terapii. Dvě hluboká, pohodlná křesla, knihovna s odbornou literaturou a časopisy, květiny. Velké okno, samozřejmě důkladně osazené pevnou mříží z dvoucoulové oceli, skýtá celoročně pohled, který bývá (pochopitelně nezamřížovaný) často zachycován pro reprezentativní českobudějovické obrazové kalendáře: zbytky středověkého městského opevnění v čele se Železnou pannou (ve věži je dnes příjemná kavárna spojená s malou výstavou síní), kamenné nábreží Malše se Železným mostem, Střelecký ostrov s letní a zimní plovárnou a především Háječek – starý a rozlehlý, vzorně udržovaný městský park. Vysoké jehličnany i statné listnáče naklánějí své větve téměř až k oknu, stromovím probleskují odpolední sluneční paprsky, lipové květy omamně voní, pod okny se procházejí zamilované dvojice, usedají na lavičky, objímají se a líbají. Všude vládne klid a pohoda. Do křesla proti mně se zabořil sedmnáctiletý kluk. Venku provedl něco ošklivého a vícekrát to zopakoval. Důkazů je proti němu tolik,

že ani nemá cenu zapírat, takže v tom máme oba jasno. Seznamujeme se, hovoříme, čas plyne – je ho tady dost a dost, není kam spěchat.

Chtěl lásku a úspěch. Každý po nich touží a má na ně právo. To ano, jenomže on se přitom neohlížel nalevo ani napravo, nedbal na realitu a zvolil k naplnění svých cílů cestu zločinu. Takže si na pomoc beru Glassera a jeho realitní terapii. Člověk je odpovědný za své jednání, protože má možnost volby. Může se rozhodnout, jak bude své potřeby uspokojovat. Terapeut pomáhá klientovi těmto potřebám a přáním porozumět. Vede ho k tomu, aby zvládal problémy vlastním jednáním se stálým zřetelem k realitě. Pozitivně hodnotí (a tím zpevňuje) jeho správné činy, nikoli hezké řeči.

Terapii realitou trochu okořením logoterapií V. E. Frankla. Mnohokrát jsem si totiž za ta léta potvrdil platnost teze, že trestná činnost (a obdobně i drogová závislost) je patologickým alternativním pokusem o vyrovnání se s existenciální frustrací v těch případech,

kdy člověk z nějakého důvodu nedokáže najít kladné hodnotové životní zakotvení. Tím nechci ani v nejmenším naznačit, že jediné „realitně logoterapeutický“ přístup ke klientovi má ve vězeňství naději na úspěch. Každý ze stovky zde působících českých psychologů sám nejlépe dokáže vybrat si z velkého množství psychoterapeutických orientací, proudů či škol kombinace šité na míru svým konkrétním klientům – vězňům. Nejlepším kritériem oprávněnosti takového výběru je prostý fakt, že sestavený nástroj účinně působí, tj. pomáhá dobré věci.

Můj klient pokukuje ven z okna. Nedivím se mu. V šedivé jednotvárnosti cely nebo vězeňského „vycházkového“ dvora je přece tak málo podnětů a mladý člověk jich tolik moc potřebuje. A co vlastně brání tomu, abychom v rozhovoru pokračovali u okna? Co není zákonem výslovně zakázáno, je dovoleno. Risknu tedy i to, že mi někdo může vytýkat „moji metodu“ jako z nějakého důvodu nevhodnou, a pokynu klientovi směrem ke svobodě. Teď už ho od ní spolehlivě

dělí jen ta dvoucoulovka. O to je právě nastalá situace bolestnější, vypjatější, podněcuje k „otevření srdce i duše“. Opíráme se lokty o parapet dokořán otevřeného okna. Klučina se ještě chvilku zdráhá, pak se rozplácne, svěruje se, překotně ze sebe sype slova a věty, přijímá moje tvrdé „smeče“ a reaguje na ně, jak nejlépe umí. Do své cely odchází zcela vyčerpan. Tam pokračuje ve vnitřním dialogu a brzy zase přijde k jeho vnějšímu pokračování.

Práce psychologa s klienty – vězni má své neodolatelné kouzlo a hluboký smysl. Mladíka jsem po několika letech potkal venku. Vedl se láskyplně se štíhlou tmavovláskou, společně vezli kočárek a vypadali spokojeně. Obřadně mě již z dálky pozdravil, představil mi svoji ženu a s hrdostí mladého otce mě nechal nahlédnout do nadýchaného krajkoví, v němž se šťastně usmívala princeznička. Krátce jsme pohovořili o jeho zaměstnání, rozloučili se a šli každý svou cestou. Snad se jim bude dařit.

PhDr. Jaroslav Hála

Všechny medaile bych vyměnil za zdraví blízkých

Brno • Ve své sbírce má již nespočet medailí, domácích i evropských. Ty poslední, jednu zlatou a dvě stříbrné, si nadstrážmistr Petr Bubniak přivezl z Mistrovství Evropy v nohejbalu teprve nedávno. Jeho ambice teď směřují k Mistrovství světa, které se uskuteční letos v Nymburku. Kdyby měl ale tu moc, všechny medaile a úspěch by vyměnil za zdraví své sestry.

Tricetiletý Petr Bubniak je vysoký, usměvavý a stále dobře naladěný. Uvnitř je to ale člověk, který má již pevně ukotveny své životní priority. Nejen o sportu jsme si spolu povídali po návratu z Mistrovství Evropy a po ukončení sezóny snů.

Co přivedlo několikanásobného Mistra ČR do Vazební věznice Brno?

„Nohejbal je sport, který, i když se dělá na vysoce profesionální úrovni, rozhodně nezajišťuje finanční prostředky pro běžný způsob života. A tak jsem i já před nástupem do Vězeňské služby pracoval, a to jako řezník, respektive „libový“ řezník ve výrobě šunky. Měl jsem však zájem najít si do budoucna takové zaměstnání, které bude per-

spektivní a poskytne mi současně i sociální jistoty. K tomu bydlím v Modřicích, takže do bohunické věznice je to opravdu jen malý kousek. Tato pracovní změna přinesla přechod z více fyzicky náročného zaměstnání na práci více psychickou."

Jak se ti daří skloubit náročnou sportovní přípravu s výkonem služby ve vazební věznici?

"Zaměstnavatel, tedy vedení Vazební věznice Brno, mi vychází velmi vstříc a uvolňuje mě na soustředění či reprezentační akce. Své povinnosti si musím plnit ale stejně jako ostatní, a tak, když je potřeba jít do práce třeba v sobotu nebo v neděli, rozkaz je jasný."

Úspěšně jsi se začlenil také do nohejbalového týmu ve VV Brno a spolupodílel jsi se na zisku posledních dvou titulů Přeborník Vězeňské služby ČR. Co pro tebe účast v takové soutěži znamená?

"Ještě dříve, než jsem nastoupil k VS ČR, provázel brněnský nohejbalový tým úspěch a vítězství. Jsem rád, že i já jsem mohl přispět tím, co umím, a spolupodílet se tak na zdárném výsledku."

Kromě povolání a sportu ještě studuješ na Fakultě sportovních studií MU Brno. Jak trávíš volný čas, který ti zbývá?

"Studuji prvním rokem v magisterském programu, obor učitelství. Studium mě velmi baví, protože jsem měl možnost vyzkoušet si i další sporty a zdokonalit se v nich. Volného času mám však skutečně velmi málo. A když už

se nějaký najde, tak se rekreaci věnuji i jiným sportům, jako je například futsal. Umím výborně také vypnout při hře na playstationu nebo u piva s kamarády v hospůdce na Bláhovce."

Co tě čeká v následujícím roce. Jaké cíle sportovní a soukromé máš před sebou, Petře?

"Chtěl bych určitě získat ještě jednu zlatou medaili v královské disciplíně - nohejbalu trojic a radost by mi udělala alespoň jedna zlatá z Mistrovství světa v nohejbalu. Pak se zřejmě se sportovní vrcholovou kariérou rozloučím, neboť zdraví je také důležité. Sam osobně vím, o čem mluvím, protože kdybych mohl, vyměnil bych všechny úspěchy a medaile za zdraví svých blízkých. Teprve když sedíte před operačním sálem a čekáte na výsledek operace, zjistíte, že nohejbal neznamená v životě vlastně nic."

Děkuji ti za rozhovor a přeji úspěch a zdraví do dalších klání.

PhDr. Soňa Haluzová

Věznice Kynšperk buduje další kapacity

Věznice Kynšperk nad Ohří započala stavební úpravy objektu, ze kterého chce vybudovat další ubytovnu odsouzených a navýšit kapacity. Plánuje, že po jejích ukončení do ní umístí dalších zhruba 190 odsouzených zařazených do věznice s ostrahou. Před dokončením je 1. etapa prací, a to osazení nových oken a zprovoznění topného systému.

Stejně jako při loňských úpravách nově zřizované ubytovny, jež byly ukončeny v závěru minulého roku, i nyní některé činnosti, například bourací práce, likvidaci sutě, demontáž starého topení, oken a úpravy stěn zajišťují sami odsouzení. Mezi ně patří i ti, již se účastní vzdělávacího kurzu Údržbář realizovaného ve spolupráci se Střední odbornou školou Kynšperk nad Ohří v rámci projektu Zpět do

života lépe profesně vybaven. Náklady na kurzy v plné výši hradí poskytovatel. Kurz není omezen věkem účastníků a je určen pro všechny odsouzené bez podmínky trvalého bydliště v regionu.

Předpokládané náklady na kompletní úpravu objektu by měly podle odhadu dosáhnout 25 milionů korun. S ukončením prací počítá věznice zhruba v polovině roku 2009, pokud bude zajištěno dostatečné finanční krytí. Další podmínkou navýšení počtu odsouzených je i kompletní rekonstrukce kuchyňského provozu, která by si měla vyžádat 12 milionů Kč. V současných podmínkách nelze vyšší počty jídel pro další stravníky zajistit.

Věznice Kynšperk nad Ohří je věznicí s ostrahou, tedy druhým nejpřísnějším typem věznice. Jsou

zde zřízena oddělení pro výkon trestu odnětí svobody s ostrahou s kapacitou 220 odsouzených a oddělení pro výkon trestu odnětí svobody s dozorem s kapacitou 427 odsouzených. Aktuálně zde vykonává svůj trest 760 odsouzených.

Petra Bělíková

Je zaměstnání ve věznici vždy jen o práci?

Rýnovice – Na webových stránkách Věznice Rýnovice je dlouhodobě umístěn náborový inzerát na strážného. Požadavků a nároků je mnoho: dobrý zdravotní stav, fyzická a psychická kondice, schopnost pracovat s lidmi, vzdělání minimálně středoškolské.

V části, kde inzerát nabízí výhody, které můžeme zájemcům o práci nabídnout, je zdůrazněn zejména finanční přínos, tedy výše nástupního platu, zvláštní příplatek, příspěvek na stravování a ošatné. Dále inzerát láká na bezúročnou půjčku, rehabilitační pobyty, rodinné rekreace v zotavovných a rekreačních zařízeních VS, příspěvky na rodinné rekreace mimo tato zařízení a možnost kulturního a sportovního vyžití.

O čem je tu vlastně řeč? Co se pod tím skrývá? Jde o výhody, které už mnohdy současní zaměstnanci berou jako samozřejmost. Když se pak ale bavím s přáteli, kteří jsou zaměstnáni u soukromých firem, mnoho z nich se podivuje, že máme ještě takový servis. Každý zaměstnanec, ale i rodinný příslušník, má možnost využít bě-

hem roku široké nabídky kulturních i sportovních akcí, které jsou financovány z Fondu kulturních a sociálních potřeb. V oblasti kulturního vyžití jsou připravovány zájezdy na muzikály, divadelní představení i koncerty. V letošním roce se uskutečnil zájezd na muzikál Angelika a činoherní představení „Vrátila se jednou v noci“ v Praze. Velký zájem byl o vstupenky na koncert Fešáků, Nedvěďů a Lucie Bílé v Tipsport aréně v Liberci. Nároční diváci mohou navštěvovat divadelní představení v jabloneckém divadle po celý rok. Program divadla a volné vstupenky jsou každý měsíc připraveny v personálním oddělení.

Práce ve věznici je psychicky náročná, a proto se řada zaměstnanců věnuje ve svém volném čase sportovním aktivitám. Svou kondici mohou zaměstnanci udržovat nejen ve vybavené posilovně, která je majetkem věznice, ale i v jabloneckém a libereckém bazénu. Mohou také relaxovat v sauně Bižuterie Jablonec nad Nisou. Do věznice pravidelně dochází masér, jehož služeb může využít

každý z nás.

V zimním období jsou k dispozici volné permanentky na vleky. Na své si přijdou i milovníci hokeje a fotbalu. Pravidelně jsou zajišťovány vstupenky na Bílé tygry do Tipsport arény i na prvoligová fotbalová utkání. Své sportovní výkony mohou zájemci porovnávat v různých turnajích mezi ostatními věznicemi. Věznice Rýnovice organizuje sportovní turnaje s názvem „Běh prosečským hřebenem“, „Střelecká soutěž o Vánočního kapra“ a fotbalový turnaj „O pohár ředitele Věznice Rýnovice“.

Další oblasti péče o zaměstnance jsou akce organizované pro rodiny s dětmi. Po celý rok jsou k dispozici rodinné vstupenky do zoologické zahrady a nově i do zábavního centra Babylon. V letošním roce se konal turistický výlet pro rodiče a děti po naučné Riegrově stezce. Nemalý zájem byl o organizovaný zájezd do Dětenic. Zde účastníci absolvovali prohlídku zámku a zajímavý kulturní program v místní staročeské restauraci.

Příjemný víkend trávilo 30 za-

městnanců na Moravě, kde měli možnost navštívit Špilberk, ale také degustovat vína ve sklípku. Den dětí jsme v hojném počtu oslavili na víkendovém pobytu „Indiánské léto“ ve Sloupu v Čechách. Rok 2007 bude zakončen taneční zábavou s bohatou tombolou a dobrou večeří. Díky aktivitě zaměstnanců, kteří se vždy ujmou náročné organizace, se staly některé akce tradičními. Patří jim za to naše poděkování. Tak co myslíte? Je možné vedle náročné práce, která ve věznici bezesporu je, najít také možnost a prostor pro relaxaci a odpočinek?

*Bc. Monika Králová
tisková mluvčí Věznice Rýnovice*

ZZZ

Věznice Světlá nad Sázavou se stala jednou ze tří pilotních věznic, kde byl uveden v život program „ZZZ“ (přesný název zní „Zastav se, přemýšlej a proved' změnu“). Jde o resocializační program pro odsouzené vytvořený Londýnskou probační službou. Trenérkami programu jsou zástupkyně vedoucího výkonu trestu a vazby Martina Kadlecová a speciální pedagožka Jana Pokorná.

Během jedenácti sezení působí trenérky na odsouzené tak, aby si vytvořily náhled na své individuální vzorce trestného jednání v rámci své kriminální historie. Učí je pojmenovat problémy, které nejvíce souvisejí s jejich trestnou činností, a zároveň se snaží vštěpit odsouzeným přesvědčení, že trestná činnost je problém, který lze řešit a že se pro jejich život nevyplácí. Každá členka skupiny by měla provést vlastní hodnocení svého rizika recidivy a faktorů, které u ní startují kriminální chování a v konečném důsledku trest odnětí svobody. Trenérky napomáhají odsouzeným stanovit si osobní cíle a učí je, jak může sebeřízení

a sebeovládání ovlivnit motivaci ke změně. Předpokladem je sebepoznání a kritický pohled na sebe. Ten mnohdy nebývá příjemný a povzbuzující, je ale podmínkou a odrazem k možným změnám. V závěru roku 2007 zakončily ve světské věznici již třetí běh tohoto resocializačního programu. Podle Kadlecové jím prošlo celkem 36 odsouzených žen. „Po absolvování programu ženy pocho-

pily, že se dá na problém nahlížet z různých úhlů pohledu, že problémy lze řešit různými způsoby. Dokážou si představit důsledky svého chování. Dříve tak uvažovat nedovedly. Žily okamžikem a možnými následky se nezabývaly,” vysvětlila Kadlecová. „Mohu prohlásit, že program je přínosný,” dodala.

Podle sdělení vychovatelů se na-

příklad u žen, které programem prošly, podařilo zmírnit či dokonce změnit některé projevy jejich chování. Vzájemné spory začaly řešit přijatelnějším, méně impulzivním způsobem. Dalším velmi významným dopadem programu je to, že pomáhá ženám napravovat dlouhodobé problémy ve vztazích s jejich blízkými. Nejdříve se odsouzené učí najít cestu k sobě samým a pak i ke svým blízkým.

Uvědomují si důležitost co nejčastějších a nejpestřejších kontaktů s dětmi, nutnost udržovat a posilovat s nimi vzájemnou vazbu.

Doposud bylo celkově propuštěno 22 žen, které prošly programem „ZZZ“. U 15 z nich soud rozhodl o podmíněném propuštění z výkonu trestu. Nový trestný čin z nich spáchala zatím pouze jedna a téměř všechny ostatní pracují. „Absolventky programu mají zájem o kontakty s námi i po propuštění z výkonu trestu. Máme možnost se tak od

nich dozvědět, jak se jim v občanském životě daří, co se jim povedlo, s jakými problémy se potýkají a co z programu využily. Takováto zpětná vazba je pro nás jako pro trenérky velmi užitečná a je zároveň i motivací pro další účastnice programu,” uzavřela Kadlecová.

Ing. Eva Hodná

Sociální práce

„Popelka“

mezi pomáhajícími obory

Společenská reintegrace osob, kterým výrok soudu za prokázanou trestnou činnost dočasně omezil svobodu, není obvykle jednoduchý proces a je zákonnou povinností Vězeňské služby ČR o ni v individuálních případech všemi dostupnými metodami usilovat. Jak je známo, tento náročný úkol přebírají v jednotlivých věznicích oddělení výkonu trestu a v rámci nich týmy odborníků – psychologů, speciálních pedagogů, sociálních pracovníků a vychovatelů (to vše s určitými specifiky i ve věznicích vazebních, v odděleních výkonu vazby). Podstata jejich práce spočívá v jejich hluboké odbornosti, navíc s velmi specifickým zaměřením na vězeňskou populaci.

Proč tyto být stručná, ale přesto většinu pracovníků resortu vězeňství jasná fakta uvádím? Na základě jejich připomenutí a také na krátkém souvisejícím historickém exkurzu se chci dotknout problému, který se vztahuje k jedné z uvedených profesních skupin a je symbolicky představen v titulku tohoto příspěvku.

Specialisté zmíněných pomáhajících profesí patřili mezi tvůrce a hlavní realizátory předchůdců dnešních programů zacházení s odsouzenými a obviněnými osobami ještě před demokratizačními změnami v České republi-

ce. Tehdejšímu (ve smyslu jejich obsahu) kontroverznímu pojetí zákonných způsobů omezení svobody odpovídala i terminologie – šlo o tzv. nápravně-výchovnou činnost, kdy sice podstata práce specialistů spočívala na vědeckém základě jejich jednotlivých oborů, ovšem s určitou, mnohdy nezanebatelnou ideologickou „příměsí“ poplatnou době. Pro korektnost je ovšem třeba dodat, že zdaleka ne všichni pracovníci dřívějšího Sboru nápravné výchovy ideologizaci svých oborů podlehli.

Všudypřítomná marxisticko-leninská doktrína, se sice nevyhnula ani technickým či přírodovědným disciplínám, bohužel však nejvíce postihla obory společenskovední. I zde však zasáhla různou měrou. Zatímco psychologii a pedagogiku (až na výjimky spíše učitelské aprobace) bylo možno při omezeném počtu posluchačů studovat na vysokých školách, vzdělávat se v některých oborech, dle tehdejších rozhodnutí vládnoucích elit, nebylo na této úrovni potřeba. Mezi ně patřila až do roku 1990 i sociální práce.

Sociální problémy v rozsahu, které by k jejich řešení vyžadovaly akademicky vzdělané odborníky, totiž údajně neexistovaly. Pravda byla spíše taková, že byly „umně“ skryty, a to zejména tím, že bylo potlačováno je-

jich zveřejňování a medializace. Obor sociální práce se tak v bývalém Československu v podstatě nerozvíjel a pouze stagnoval na úrovni několika málo středních škol se sociálně-právním zaměřením. „Logiku“ následně mělo to, že sociální pracovníci ve věznicích v důležitých ohledech nepožívali srovnatelného statutu jako pedagogové či psychologové.

Pravdou je, že ani na západ od hranic naší země neměl tento obor vždy příliš „na růžích ustláno“. Jeho relativní rozvoj, jak v univerzitním, tak v praktickém prostředí v šedesátých a sedmdesátých letech minulého století, byl o desetiletí později v některých zemích kritizován a byla zpochybňována sama jeho podstata. Z nástupem pravicových vlád v západních státech v tomto období totiž docházelo k revizi výdajů v sociálních oblastech a obor sociální práce byl představiteli některých exekutiv kárán za to, že údajně „prodává nepříliš jasný produkt“. Sociální práce, jejíž rozsah a kvalita vždy závisí na rozsahu a kvalitě legislativy věnované sociálním opatřením v té které zemi, tak byla svým způsobem donucena redefinovat svou roli a doslova se „poprat“ o existenci ve smyslu nové a exaktnější argumentace za svou legitimitu ve společnosti. Stála tak rovněž v tomto čase (byť z naprosto jiných důvodů než v socialistickém bloku) ve stínu svých sesterských oborů, které si již dříve vydobýly příslušné renomé.

Dnes je však již postavení sociální práce ve vyspělých zemích srovnatelné s ostatními společenskovedními disciplínami. Emancipace oboru se samozřejmě projevuje i v praktické rovině – sociální pracovníci jsou považováni za rovnocenné odborníky jako právě pedagogové a psychologové.

Rovněž v České republice se postupně významně projevují emancipační tendence. Jejich základem je ryzí pragmatismus, který velí

vzhledem k objemu a závažnosti sociálních problémů ve společnosti sociální pracovníky brát vážně. Začalo to v průběhu devadesátých let akreditováním oboru sociální politika a sociální práce na vyšších odborných školách a také na školách vysokých – v bakalářských a později i v magisterských studijních programech. V současné době je dokonce na několika univerzitách tento obor možné studovat i v programech doktorských. S tím pochopitelně souvisí dnes již rozvinutá vědeckovýzkumná činnost ve spolupráci se zahraničními partnery a v neposlední řadě i stále četnější původní domácí publikační činnost.

K definitivnímu „ukotvení“ oboru však donedávna chyběla zákonná definice – pojem sociální práce až do 1. ledna 2007 nebyl v českém právu nijak ošetřen. Teprve Zákonem č. 108/2006 Sb. (o sociálních službách) byl tento dlouholetý dluh splacen. Tato norma definuje tolik potřebné standardy oboru, mezi které mimo jiné patří i vymezení toho, jaké konkrétní vzdělání je potřebné pro výkon povolání sociálního pracovníka, včetně následného průběžného vzdělání celoživotního. Pro srovnání: obdobné normy upravující profesní způsobilost pedagogických pracovníků se

v reflexi na oborový a také společenský vývoj vyskytují v domácím právním řádu v modifikovaných podobách již několik desetiletí.

I v rámci Vězeňské služby ČR, která, jak je již předesláno, v rámci svých „programů zacházení“ využívá znalostí oboru sociální politika a sociální práce, dochází ke změnám, jejichž výsledkem je postupné zvyšování jeho prestiže. Vážnost postavení sociálních pracovníků ve věznicích je postupně posilována zejména tím, že je jim věnováno mnohem více samostatného profesního prostoru a čím dál méně tak v jejich práci jde o pouhé poskytování servisu kolegům z jiných pomáhajících oborů. Zásahu na tom má svým metodickým vedením jak odbor výkonu trestu a vazby Generálního ředitelství VS ČR, tak sami sociální pracovníci ve věznicích, již stále ve větší míře disponují kvalitním vzděláním z českých univerzit, kterého pro zvyšující se náročnost není často jednoduché dosáhnout.

Přes uvedená pozitiva však stále chybí jeden podstatný faktor, který by definitivně potvrdil důležitost a význam práce sociálních pracovníků v resortu vězeňství. Je jím přetrvávající rozdíl mezi nimi a dalšími specialisty v zařazení do platových tříd. Za-

tímco funkcím psychologů a speciálních pedagogů je pevně přiřazena platová třída 12, sociální pracovníci jsou zařazeni nejvýše ve třídě desáté, a to navíc pouze fakultativně, s odkazem na čl. 8, NGR č. 26/2006. „Dvouúrovňový“ rozdíl mezi těmito profesemi ve Vězeňské službě přetrvává již řadu let – fakticky již od doby, kdy byl počátkem devadesátých let zaveden původně dvanáctitřídní systém odměňování zaměstnanců ve veřejné správě.

Kromě této, na první pohled viditelné difference, jež formálně deklaruje platový rozestup mezi pracovními funkcemi, je neopomenutelná ještě jedna velmi podstatná, která z té první dále vyplývá – na pozicích sociálních pracovníků ve věznicích (na rozdíl od kolegů specialistů jiných oborů) není oceňována kvalifikace získaná v magisterském stupni vysokoškolského studia. A tak zatím nezbyvá než věřit, že je jen otázkou nepříliš dlouhého času, kdy i tento rozdíl bude smazán a sociální práce již definitivně přestane být „Popelkou“ mezi obory, které se snaží naplňovat jeden z hlavních účelů výkonu trestu odnětí svobody.

*ppor. Mgr. Igor Hendrych
VISS ve Věznici Opava*

Ohlédnutí za Dnem NATO

Ostrava se loni stala dějištěm přehlídky nazvané Den NATO. Vězeňská služba ČR se této akce zúčastnila již popáté, reprezentovali ji příslušníci Operativní eskortní skupiny Vazební věznice Praha – Pankrác a Věznice Mírov, příslušníci Jednotky pro zákrok pod jednotným velením z Věznice Kuřim, Heřmanice a Vazební věznic Brno a Olomouc, vozidla na statické ukázky poskytla Vazební věznice Ostrava a Praha – Pankrác.

Příprava a nácvik

V letošním ročníku byla vězeňská služba požádána o předvedení tří dynamických ukázek

- obrana napadené eskorty při převádění vězněné osoby z vozidla do soudní budovy
- ukázka eliminace a zajištění útočníka při napadení eskorty a pokusu o likvidaci eskortované vězněné osoby
- potlačení vzpoury vězněných osob

stavením tří speciálních eskortních vozidel – autobus Karosa C954SE, VW LT 46 ESKFE a vozidlo ambulance VW T4 Kombi SAN-IMOBIL.

Sedmý ročník Dne NATO 2007 dle organizátorů navštívilo téměř 60 tisíc návštěvníků. Stejně tak jako v předchozích ročnících bylo na závěrečném vyhodnocení náčelníkem organizačního štábu pro zajištění této akce brigádním generálem SvS Olomouc Ing. Jánem Gurníkem vysloveno vězeňské službě uznání za skvěle profesionálně zvládnutou prezentaci a také za pomoc při organizaci takto náročné akce.

Všichni příslušníci svým profesionálně zvládnutým výkonem přispěli k vzorné reprezentaci Vězeňské služby na veřejnosti.

Ukázka dokonce zaujala i novináře ze vzdáleného Japonska, a tak se reportáž o činnosti české vězeňské služby objevila i v tamním časopise o speciálních jednotkách Strike and Tactical.

Vzhledem k náročnosti sevcvičení této prezentace se nácvik odehrál ve dvou liniích. Vzpouru vězněných osob pod odborným velením Bořivoje Čepeláka nacvičili příslušníci Jednotek pod jednotným velením z věznic a vazebních věznic Kuřim, Brno, Heřmanice, Olomouc. Nácvik se uskutečnil v prostorách věznice Rapotice.

Další dvě ukázky sevcvičili příslušníci Operativně eskortní skupiny Vazební věznice Praha – Pankrác a Věznice Mírov pod odborným velením Jiřího Kudrny a Karla Neuvirta. Cvičilo se ve vojenském prostoru Milovice.

Generální nácvik s časovými úpravami začátku jednotlivých ukázek se konal na letišti Leoše Janáčka v Ostravě.

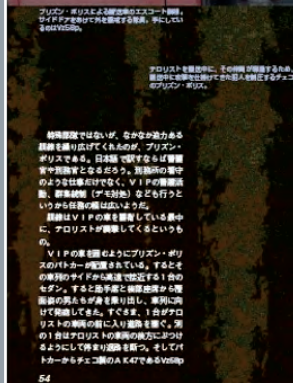
Statické ukázky zajistila Vazební věznice Ostrava ve spolupráci s VV Praha – Pankrác vy-

Mgr. Michaela Hájková, Karel Neuvirt

Operativně eskortní skupina VV Praha Pankrác a Věznice Mírov

japonský časopis **Strike and Tactical**DEN NATO
2007

